

Øksneholm i Roskilde Fjord 2019

Nationalpark Skjoldungernes Land, Roskilde, Lejre & Frederikssund

Kommuner:

Ynglende fugle i Roskilde Fjord 2019

Naturovervågning

05-09-2019

Ynglende fugle i Roskilde Fjord 2019

Naturovervågning

Kunder	Nationalpark Skjoldungernes Land, Roskilde, Frederikssund og Lejre Kommuner Att. Thomas Vestergaard-Nielsen, Morten Vincents, Tina Køel & Lærke Falstaff
Rådgiver	Orbicon A/S Linnés Allé 2 2630 Taastrup
Projektnumre	3621600111-112-113, 36218000-94
Dokument ID	Ynglende fugle i Roskilde Fjord 2019
Udarbejdet af	Erik Mandrup Jacobsen
Projektleder	Erik Mandrup Jacobsen
Fotos	Erik Mandrup Jacobsen
Kvalitetssikret af	Rie B. E. Jensen
Godkendt af	Søren Hinge-Christensen
Version	02
Udgivet	05-september-2019

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning	4
2.	Roskilde Fjord	6
2.1	De besøgte lokaliteter	8
2.1.1	Andre lokaliteter 2019	8
3.	Metode	26
3.1	Logbog	29
4.	Resultater	31
4.1	Ynglefuglebestandene	31
5.	Konklusioner 2019	39
5.1	Fokusarter	39
5.1.1	Andre arter	47
5.1.2	Bredvig Sø og Klydesøen	48
5.1.3	Ikke-ynglende arter	50
5.2	Langtidsudvikling	52
5.3	Plejebehov	55
6.	Referencer	57

1. Indledning

Denne rapport om ynglende fugle i Roskilde Fjord er blevet til på baggrund af et samarbejde mellem Nationalpark Skjoldungernes Land, Roskilde, Frederikssund og Lejre kommuner.

Roskilde Fjord er et af Danmarks vigtigste naturområder. Fjorden er yngle- og rasteplass for en lang række arter af vandfugle, hvoraf flere er fåtallige ynglefugle i Danmark. Fjorden er af samme grund vildtreservat og er desuden udpeget som internationalt beskyttet Natura 2000-område.

Fugletællingerne, som sammenfattes i denne rapport, er en videreførelse af et arbejde, der har stået på gennem flere årtier og har involveret mange forskellige aktører.

I perioden 1978-1981 blev tællingerne gennemført i regi af Fredningsstyrelsen, i 1982-1989 varetog Hovedstadsrådet tællingerne, og i de efterfølgende år (1990-2006) gennemførtes naturovervågningen i regi af Roskilde Amt og enkelte år Frederiksborg Amt. Med amternes nedlæggelse per 1. januar 2007 overtog kommunerne ansvaret for en række naturforvaltningsopgaver, og de efterfølgende års undersøgelser blev gennemført i kommunalt regi.

Siden 2018 har også Nationalpark Skjoldungernes Land medvirket i overvågningen og formidlingen af dens resultater. Nationalparken ligger ved Roskilde og Lejre og omfatter således hovedparten af det område, der indgår i overvågningsprogrammet.

Tællingerne i Roskilde Fjord har gennem årene tilvejebragt et solidt datagrundlag, som skiftende myndigheder har anvendt i bl.a. den daglige administration af Naturbeskyttelsesloven, forvaltning af Natura 2000-området m.m.

Der knytter sig desuden betydelige rekreative interesser til Roskilde Fjord, idet fjorden og dens omgivelser i vid udstrækning benyttes til forskellige former for sejlads, fiskeri m.m.

Tællingerne kan være med til at sikre en passende balance mellem "beskyttelse og benyttelse", når der planlægges eller træffes beslutninger om rekreative interesser og fritidsaktiviteter rundt om i fjorden.

Som en del af projektet udarbejdes desuden pressemeddelelser og nyhedsbreve om årets resultater, og der gennemføres offentlige fugle- og naturture, i 2019 til Bolund og Eskilsø i henholdsvis Roskilde og Frederikssund kommune.

Årets feltarbejde på øer og holme i Roskilde Fjord samt ved Selsø Sø er gennemført af Erik Mandrup Jacobsen og Flemming Pagh Jensen fra Orbicon A/S.

Naturvejleder og opsynsmand Sam Christensen fra Nationalpark Skjoldungernes Land takkes for sejladss og anden hjælp med feltundersøgelserne.

Fugletur med Frederikssund Kommune til Eskilsø. Foto er fra turen i september 2018.

Fugletur til Bolund med Roskilde Kommune, maj 2019.

2. Roskilde Fjord

Roskilde Fjord er et typisk sjællandsk fjordlandskab med talrige snævre løb og små øer og holme. Fjorden opstod efter sidste istid, da havet steg markant og trængte ind over det bakkede morænelandskab og oversvømmede de lavest beliggende områder. Siden stenalderen har landet hævet sig med 2-3 meter, og fjordens udstrækning er derved blevet mindre.

Roskilde Fjord er næsten overalt meget lavvandet med vanddybder på mindre end 6 meter. Egentlig vade forekommer dog kun få steder som følge af det meget begrænsede tidevand i fjorden. Langs kysten findes strandenge og rørsumpe. I den lavvandede fjord ligger ca. 30 små øer og holme. Den største - Eskilsø - har bakket morænelandskab, mens de øvrige øer består af strandenge, sand- og stenrev.

Roskilde Fjord er raste- og fourageringsområde for et stort antal vandfugle. Antallet er varierende og stærkt afhængig af årstid og vejrforhold. Området har international betydning for sangsvane, knopsvane, troland, hvinand, stor skallesluger og blishøne. Herudover ses taffeland, pibeand og gråand hyppigt rastende i fjorden. I vinterhalvåret optræder troland undertiden i flokke på mere end 20.000 fugle.

I og ved fjorden ruger også arter, som er fåtallige ynglefugle i Danmark. Efter 100 års fravær i Roskilde Fjord yngler havørnen nu fast ved Roskilde Fjord, i 2019 med tre par på henholdsvis Bognæs, i Jægerspris Nordskov og i et skovområde øst for Skibby.

Nogle år yngler også de på landsplan fåtallige ynglefugle sorthovedet måge og rovterne i fjorden.

Roskilde Fjord er en del af Natura 2000-område nr. 136 Roskilde Fjord og Jægerspris Nordskov. Natura 2000-området består af Habitatområde H199 og Fuglebeskyttelsesområde F107 (Jægerspris Nordskov) og Habitatområde 120 og Fuglebeskyttelsesområde F105 (Roskilde Fjord).

Fuglebeskyttelsesområde F105 omfatter, foruden selve fjorden og en del af de tilstødende strandenge, også Selsø Sø og den mod syd beliggende Kattinge Vig og Kattinge Sø. Grundlaget for fuglebeskyttelsesområderne er Fuglebeskyttelsesdirektivet fra 1979, der har som formål at beskytte og forbedre vilkårene for de vilde fuglearter i EU, hvilket bl.a. sker ved, at medlemslandene opretter fuglebeskyttelsesområder.

I kraft af sit medlemskab af EU er Danmark forpligtiget til at opretholde en "gunstig bevaringsstatus" for de fuglearter, som områderne er udpeget for.

Miljøministeriet har med virkning fra 1. september 1995 desuden udlagt Roskilde Fjord og Store Kattinge Sø som vildtreservat. Reservatordningen indebærer bl.a., at der i en række "kerneområder" er forbud mod jagt og hurtig motorbådssejlad. Selsø Sø og omgivende landarealer er udlagt til vildtreservat den 15. juni 1997. Her er der forbud mod jagt og anden færdsel, herunder sejlad.

Af hensyn til rugende fugle blev øer og holme i fjorden fredet i 1985. Fredningen forbyder adgang i fuglenes yngletid fra 1. april til 15. juli. Reservatordningen udvider forbuddet til også at omfatte en 50 meter zone omkring en række øer.

Våddragerholmene (del af Jyllinge Holme) 2019 (Roskilde Kommune).

Strandenge på Hesteholmene 2019 (Lejre kommune).

Skarvkoloni ved Selsø Sø 2019 (Frederikssund Kommune).

2.1 De besøgte lokaliteter

I foråret 2019 blev der optalt ynglefugle på alle fjordens øer og holme samt området ved Selsø Sø, herunder også det nye vådområde Bredvig Sø (se nedenfor). I det følgende præsenteres de besøgte lokaliteter kortfattet. For yderligere information om de enkelte øer og holme henvises til f.eks. Roskilde Fjord Portalen (roskilde-fjord.dk), dofbasen.dk eller kommunernes og nationalparkens hjemmesider. Figur 2-1 og Figur 2-2 viser beliggenheden af de lokaliteter i henholdsvis den sydlige og nordlige del af Roskilde Fjord, der indgik i undersøgelsen i 2019.

2.1.1 Andre lokaliteter 2019

Bredvig Sø

Foruden de i alt 26 øer og holme, der har været en del af overvågningen siden 1978, blev der i 2019 også optalt fugle ved det nye vådområde Bredvig Sø umiddelbart syd for Selsø Sø, Frederikssund Kommune, dvs. i den nordlige del af Nationalpark Skjoldungernes Land.

Bredvig Sø blev etableret af Frederikssund Kommune i vinteren 2017/18 med henblik på at reducere nitratudvaskningen til Roskilde Fjord. Området har tidligere været afvandet, men udpumpning af vand er nu stoppet, og der er opstået en mere eller mindre permanent ferskvandssø bag diget fra den gamle afvanding. Projektet har til formål at forbedre vandkvaliteten i Roskilde Fjord, men det er desuden håbet, at det nye vådområde vil udvikle sig til gavn for fuglelivet.

Det nye vådområde Bredvig Sø syd for Selsø Sø (Frederikssund Kommune).

Klydesøen

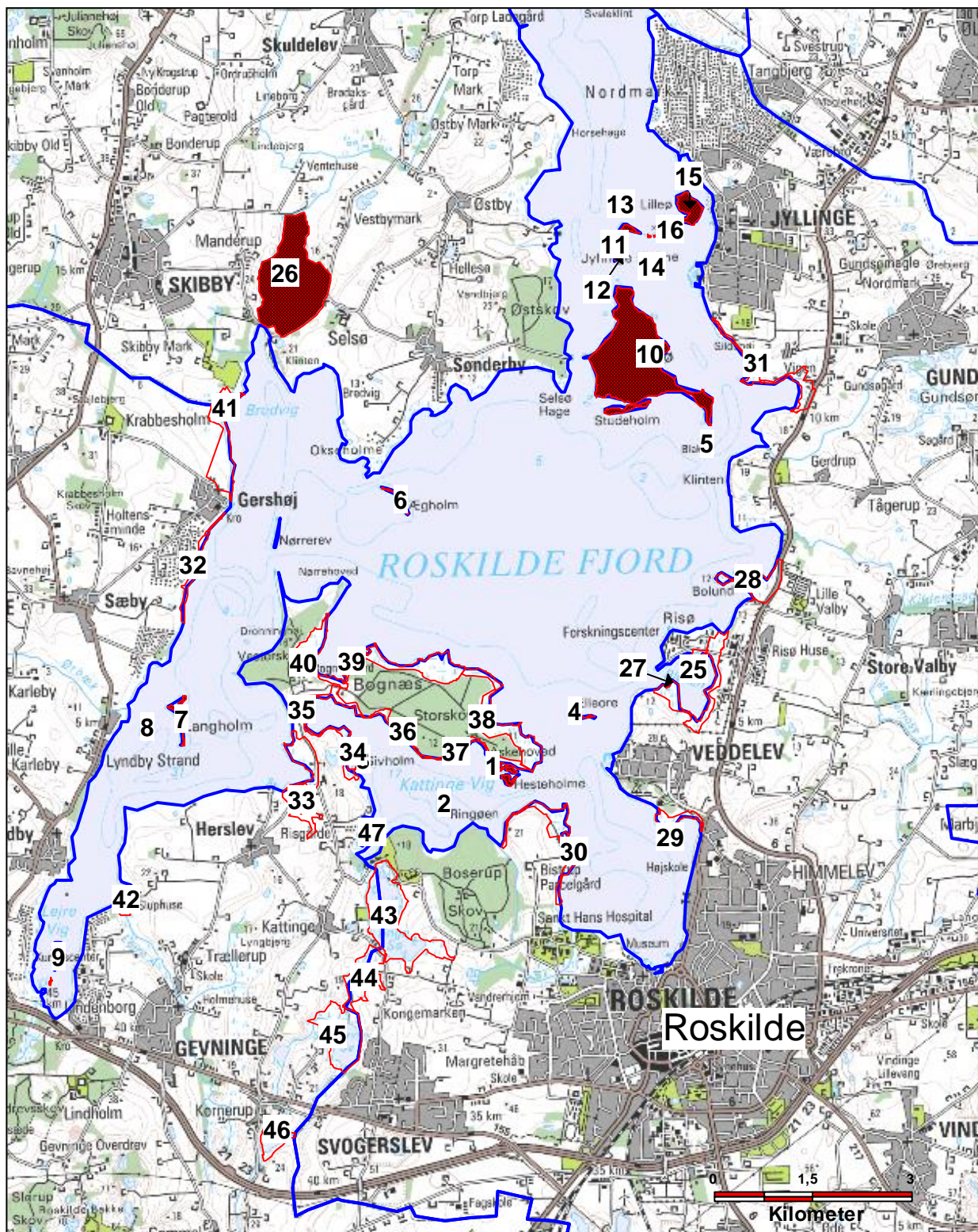
Klydesøen (= Lille Rørsø) ligger centralt på Eskilsø, umiddelbart nord for Rørmosen. I de perioder, hvor der er vand i søen, udgør det vanddækkede areal ca. 2,5 hektar. Indtil 2018 udtørrede Klydesøen dog ofte i løbet af sommeren. Frederikssund Kommune, Nationalpark Skjoldungerne Land og Struckmannfonden samarbejdede i vinteren 2018/19 om at få hævet vandstanden og sikre et mere stabilt vanddække i Klydesøen. Projektet, der havde til formål at forbedre forholdene for ynglende og rastende fugle, omfattede hovedsageligt tilkastning af dræn.

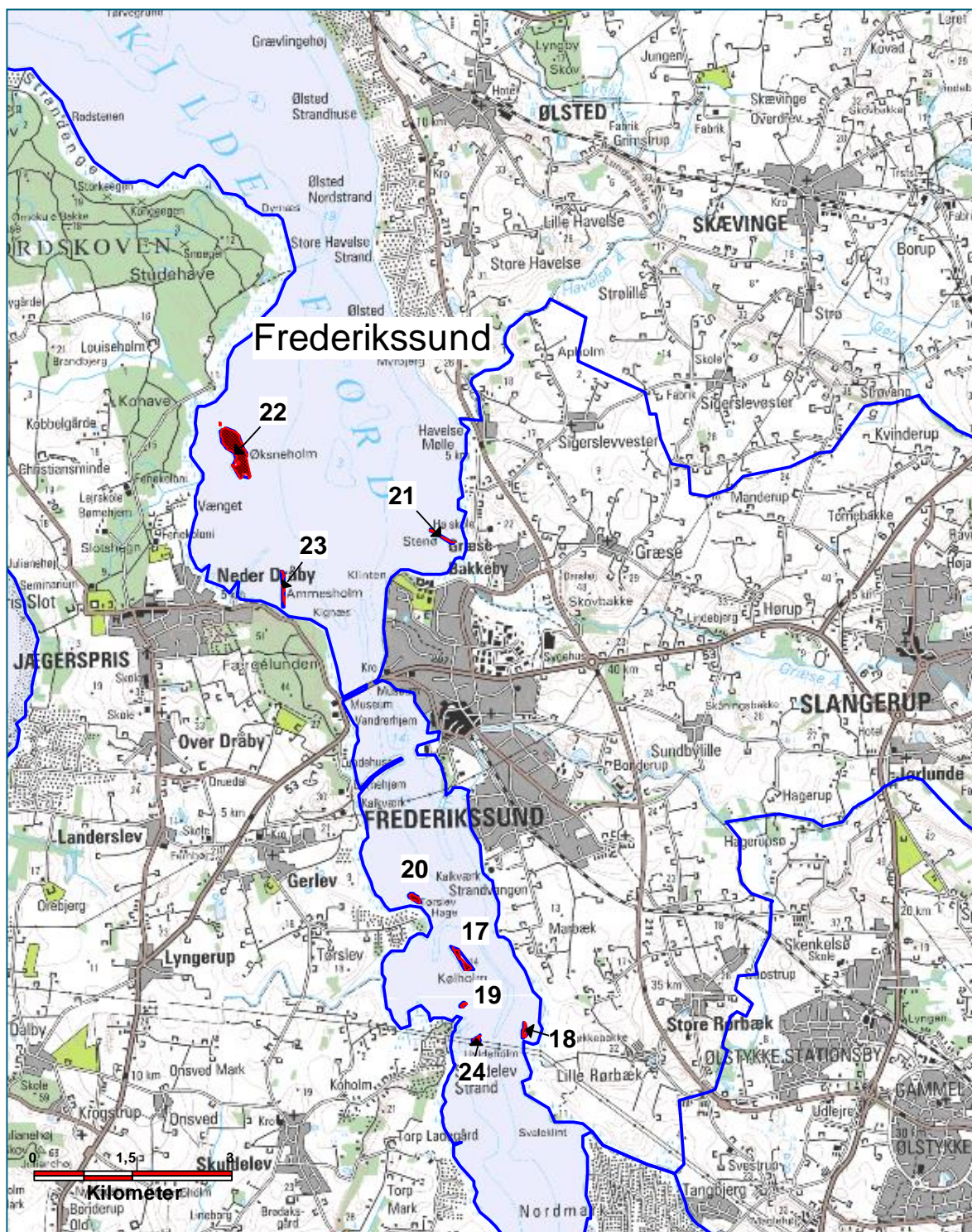
Klydesøen på Eskilsø september 2018.

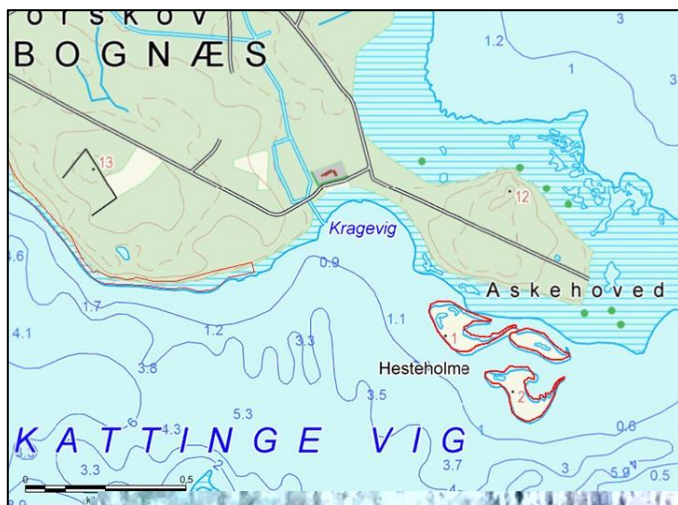
Klydesøen på Eskilsø, med hævet vandstand i maj 2019.

Figur 2-1: Besøgte lokaliteter (vist med raster) i Roskilde Fjord syd 2019. Numrene henviser til det følgende afsnit. I 2019 er desuden optalt i det nye vådområde Bredvig Sø umiddelbart syd for lokalitet 26 Selsø Sø.

Figur 2-2: Besøgte lokaliteter (vist med raster) i Roskilde Fjord nord 2019. Numrene henviser til det følgende afsnit.

Lokalitet 01 Hesteholmene (Lejre Kommune)**Beskrivelse:**

Hesteholme er en gruppe på tre holme på i alt ca. 3,4 ha med en samlet kystlinje på ca. 1.800 m. Holmene ligger syd for Bognæs i Kattinge Vigs munding. De tre holme er kun adskilt fra Askehoved på Bognæs af et smalt, lavvandet område, hvilket gør at kreaturer og ræve jævnligt vandrer over på holmene. Vegetationen er domineret af strand-annelgræs, og på de højere beliggende områder af harril-enge. Holmene ligger lige ud for skarv- og fiskehejre-kolonien på Bognæs.

Lokalitet 02 Ringøen (Roskilde Kommune)**Beskrivelse:**

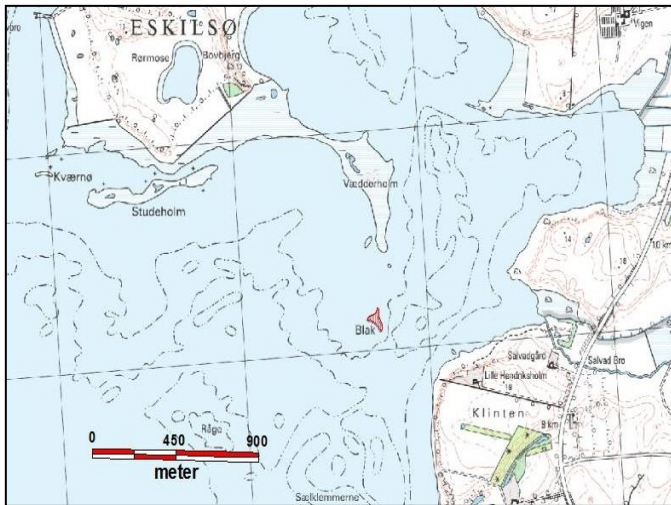
Ringøen er en lille ø i Kattinge Vig i Roskilde kommune. Øen er beliggende midt i vigen mellem Boserup Skov og Bognæs. Øen består af en 1-2 meter høj og 10-50 meter bred, cirkelformet vold, som omslutter en mindre sø. Øen er på ca. 2,3 hektar, hvoraf søen udgør 1,3 ha. Kystlængden er på ca. 700 meter. Nordspidsen ender i et lille rev, mens der i øvrigt er ret dybt rundt om øen.

Lokalitet 03 Sivholm (Lejre Kommune)**Beskrivelse:**

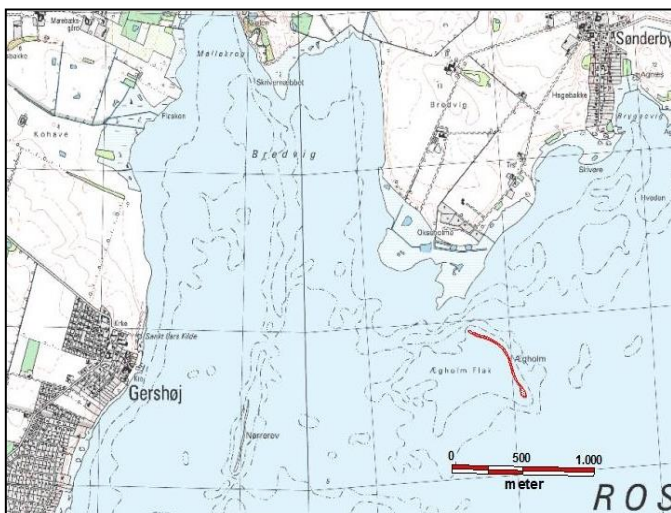
Sivholm er en mindre holm på ca. 0,2 ha og en kystlængde på ca. 300 meter beliggende i bunden af Kattinge Vig, knap 100 meter fra land. Holmen er relativt flad, idet den på det højeste sted er knap en meter. Vegetationen er domineret af tagrør, der dækker hovedparten af øen. Øen bliver lejlighedsvis oversvømmet under højvande.

Lokalitet 04 Elleore (Roskilde Kommune)**Beskrivelse:**

Elleore ligger centralt i Roskilde Fjord, øst for Bognæs og nordvest for Veddelev i Roskilde kommune. Den samlede kystlængde er ca. 880 meter, og øens samlede areal er ca. 1,5 hektar, hvoraf langt den overvejende del består af strandeng samt, mod øst, et langstrakt stenrev uden vegetation. Den vestlige del af øen består af en næsten cirkelformet 2-3 meter høj strandvold, der omslutter en lavning, som kun ligger lidt over vandoverfladen.

Lokalitet 05 Blak (Frederikssund Kommune)**Beskrivelse:**

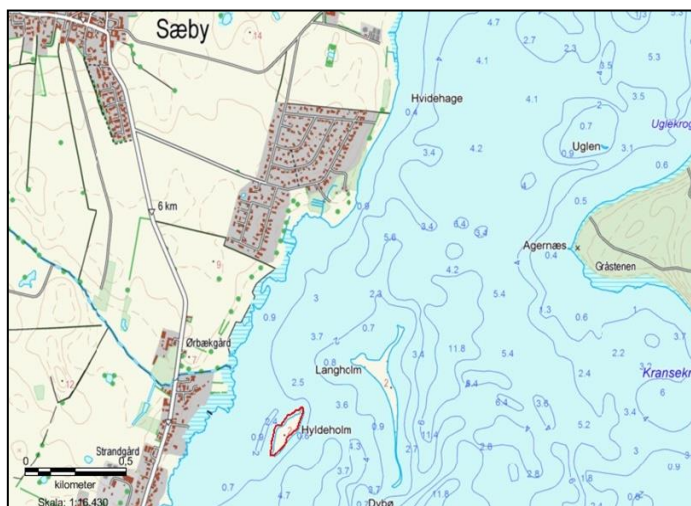
Lille stenø syd for Eskilsø i Frederikssund Kommune. Blak ligger lige sydøst for Vædderholm, som er Eskilsøs lange sydøst tange. Det er en ganske lille holm, men alligevel har den nogle år et meget stort antal ynglefugle.

Lokalitet 06 Ægholm (Frederikssund Kommune)**Beskrivelse:**

Lille holm i den vestlige del af Roskilde Bredning, øst for Gershøj, i Frederikssund Kommune. Fra holmen strækker Ægholm Rev, som kun er synligt ved lavvande, sig mod nord næsten helt ind til strandengene Okseholmene. Mellem revets nordende og Okseholmene findes en lille passage gennem revet. Vest for holmen og revet ligger den omkring 1 km² store Ægholm Flade med vanddybder under 1 meter, mens der på østsiden er dybt vand.

Lokalitet 07 Langholm L (Lejre Kommune)**Beskrivelse:**

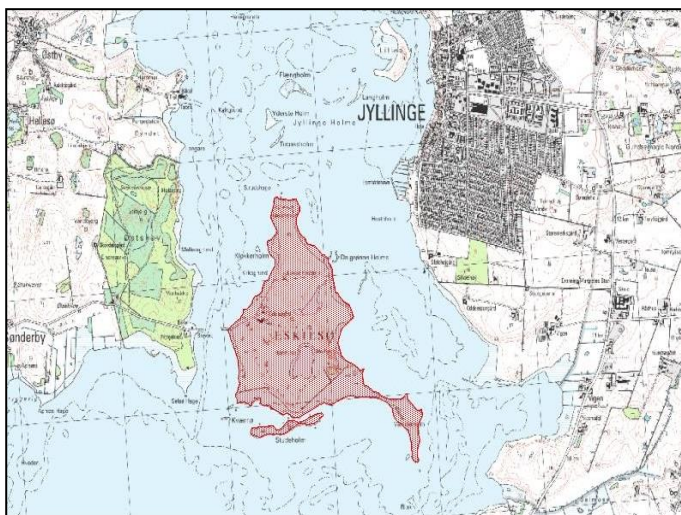
Langholm i Lejre kommune er en langstrakt holm med en længde på ca. 600 m, beliggende øst for Lyndby Strand i Lejre Vig. Holmen udgør ca. 2,2 ha, og har en kystlængde på ca. 1.760 meter. Den sydlige ende af holmen løber ud i et langt, smalt stenrev. Holmen er op til 2-3 meter høj. En mindre skrænt skråner op fra den smalle sandstrand mod et plateau på midten af øen. På plateauet er vegetationen domineret af overdrevsflora som rosenkatost og draphavre. En bestand af stor nælde breder sig langsomt på den centrale del af øen.

Lokalitet 08 Hyldeholm L. (Lejre Kommune)**Beskrivelse:**

Hyldeholm ligger ca. 200 meter øst for Lyndby Strand i Lejre Vig. Holmen udgør ca. 1,6 ha og har en kystlængde på ca. 600 meter. Holmen er omgivet af en smal stenstrand og har en smal stigning til et højere liggende plateau på op til 3-4 meter over havet. Vegetationen er domineret af draphavre. Der er enkelte hyldebuske på øen.

Lokalitet 09 Skovholmene (Lejre Kommune)**Beskrivelse:**

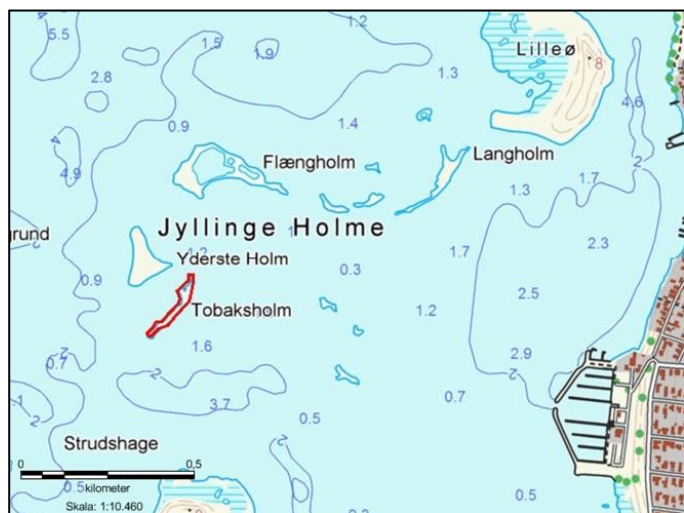
Skovholmene består af fem mindre holme, der ligger i bunden af Borrevejle Vig, som er det inderste af Lejre Vig. Holmene har et samlet areal på ca. 1,1 ha og en kystlængde på ca. 1.100 meter. Holmene rager knap en meter op over vandet og har en smal sandbræmme langs kysten. Vegetationen er domineret af draphavre på midten og tagrør langs kanterne. På mindst en af øerne er der en stor bestand af kvan.

Lokalitet 10 Eskilsø (Frederikssund Kommune)**Beskrivelse:**

Eskilsø er med sine ca. 128 hektar (ca. 140 ha inkl. de nærmeste småholme) den største af øerne i Roskilde Fjord. En litorinaskrænt adskiller øens høje morænelandskab fra de flade strandenge. Strandengene på sydkysten gennemskæres af losystemer, som ved lavvande danner vadeflader med rige fourageringsmuligheder for svømmeænder, gæs og vadefugle. På øen findes desuden et større vådområde, Rørmosen, samt enkelte vandhuller og udtørrede mergelgrave.

Lokalitet 11 Yderste Holm (Roskilde Kommune)**Beskrivelse:**

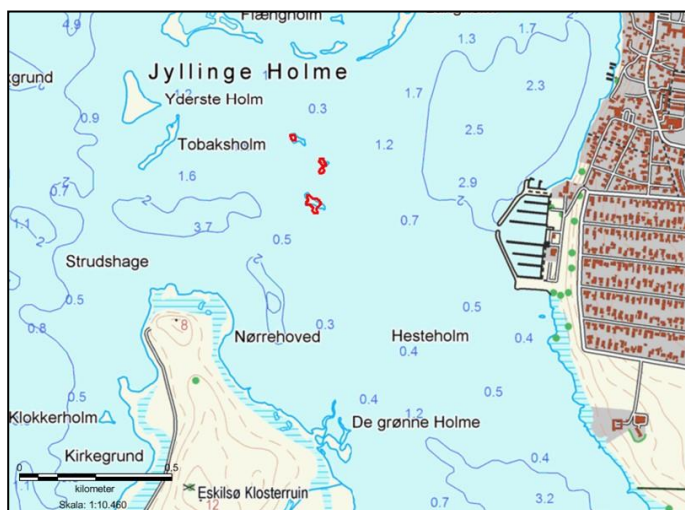
Yderste Holm er en mindre holm beliggende i Jyllinge Holme vest for Jyllinge By i det sydlige fjordløb af Roskilde Fjord. Jyllinge Holme danner en kæde af små øer, der strækker sig fra Lilleø ud for Jyllinge fiskerleje mod vest over Langholm J, Tobaksholm, Flængholm og, længst mod vest, Yderste Holm. Holmen er på ca. 0,8 hektar og har en kystlængde på ca. 480 meter. Vestsiden af holmen er en høj vold, hvor der bagved mod øst er et lavtliggende strandengsområde. Mod nord består kysten af en mindre bugt med en stenet forstrand.

Lokalitet 12 Tobaksholm (Roskilde Kommune)**Beskrivelse:**

En lille holm i Jyllinge Holme vest for Jyllinge By i det sydlige fjordløb af Roskilde Fjord (se ovenfor). Tobaksholm er på ca. 0,6 ha og har en kystlængde på ca. 480 meter. Den sydøstlige side af holmen er en vold, hvor der bagved mod nordvest er et smalt, lavtliggende strandengsområde.

Lokalitet 13 Flængholm (Roskilde Kommune)**Beskrivelse:**

Flængholm er en mindre holm beliggende i Jyllinge Holme vest for Jyllinge By i det sydlige fjordløb af Roskilde Fjord. Jyllinge Holme, som Flængholm er en del af, danner en kæde af små øer, der strækker sig fra Lilleø ud for Jyllinge fiskerleje mod vest over Langholm J, Tobaksholm, Flængholm og, længst mod vest, Yderste Holm. Flængholm er på ca. 1,2 ha og har en kystlængde på ca. 1.200 meter. Holmen består af en 1-2 meter høj ringformet strandvold, som omslutter en mindre sø.

Lokalitet 14 Våddragerholmene (Roskilde Kommune)**Beskrivelse:**

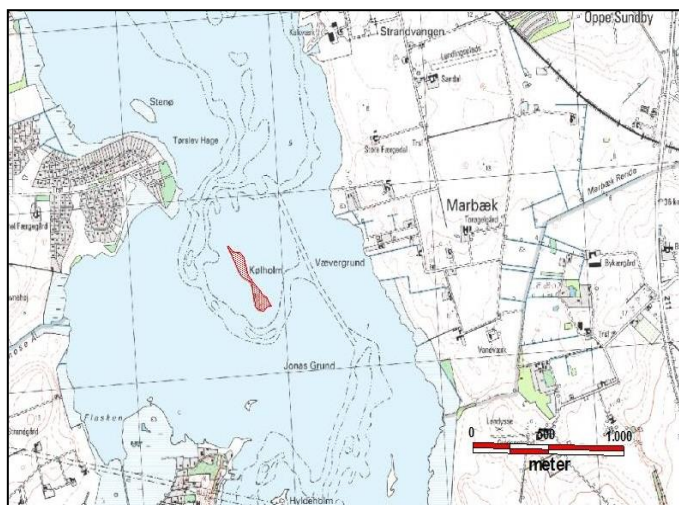
Våddragerholmene består af tre mindre holme vest for Jyllinge Lystbådehavn, beliggende mellem Eskilsø og Jyllinge Holme i det sydlige fjordløb af Roskilde Fjord. Det samlede areal er ca. 0,03 hektar, og kystlinjen omfatter ca. 55 meter. Der er tale om relativt flade holme, der på det højeste sted er knap 1 m over havet, omkranset af et stort areal med spredte sten. Øerne overskyldes ved højvande.

Lokalitet 15 Lilleø (Roskilde Kommune)**Beskrivelse:**

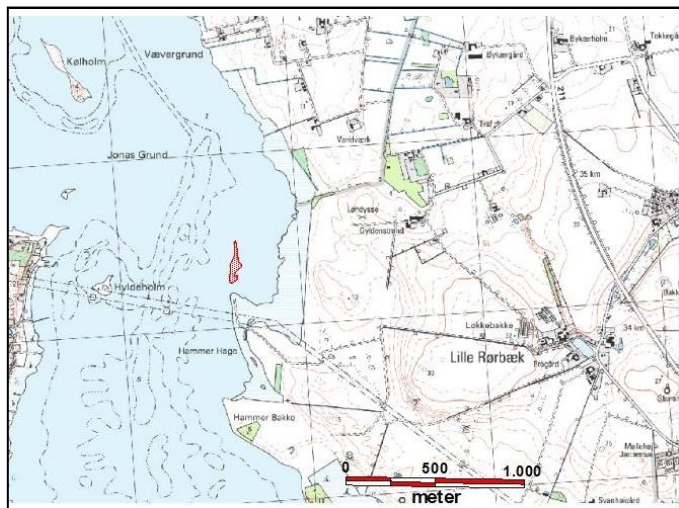
Lilleø er den største holm i Jyllinge Holme beliggende vest for Jyllinge By i det sydlige fjordløb af Roskilde Fjord. Øen er på ca. 11 ha med en kystlængde på ca. 1.700 meter. Dens højeste punkt er på 8 meter. Mod vest er øen lang og flad, mens der mod øst rejser sig en langstrakt bakke. Neden for bakken findes en mindre dam. Øen afgræsses af får.

Lokalitet 16 Langholm J (Roskilde Kommune)**Beskrivelse:**

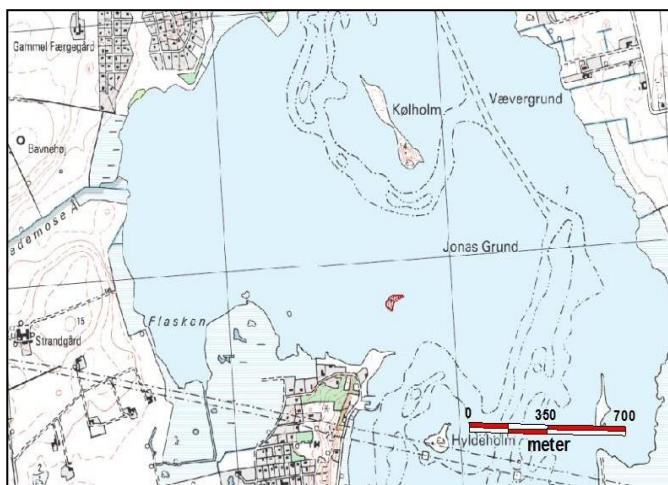
Langholmene ved Jyllinge er beliggende vest for Lilleø i det sydlige fjordløb af Roskilde Fjord i Roskilde kommune. Langholm er den største af Langholmene med et areal på ca. 0,6 hektar og en samlet kystlængde på ca. 700 meter. Holmene er 1-2 meter høje.

Lokalitet 17 Kølholm (Frederikssund Kommune)**Beskrivelse:**

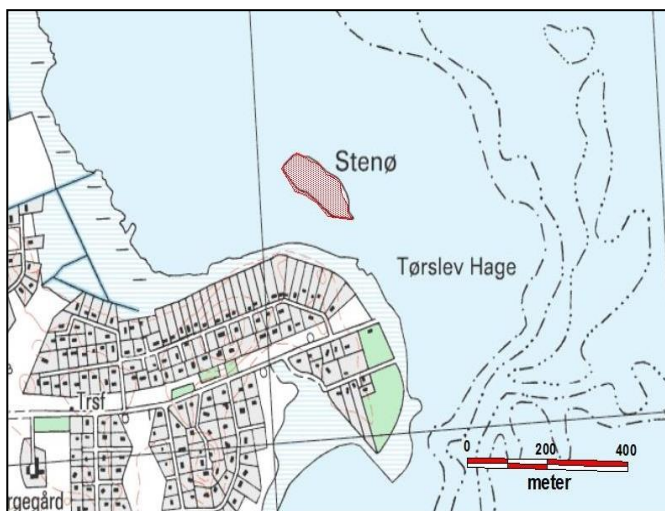
Langstrakt holm syd for Tørslev Hage i Frederikssund Kommune. Det er en markant 14 meter høj bakke på sydenden af holmen, der har givet den navn. En lignende bakke på nordenden blev bortgravet og materialerne fra den blev benyttet ved bygningen af Kalvøen og jernbandedæmningen, som tidligere førte hornsherredbanen over fjorden. Geologisk er Kølholm en del af Skuldelev Ås formationen

Lokalitet 18 Gadekærsholmen (Frederikssund Kommune)**Beskrivelse:**

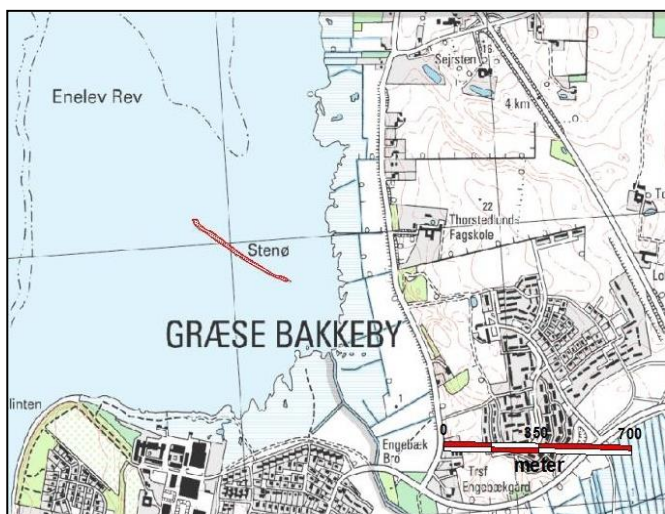
Lille, græsklædt og meget kystnær holm i Frederikssund Kommune mellem Lille Rørbæk og Skuldelev Strand.

Lokalitet 19 Peberholmen (Frederikssund Kommune)**Beskrivelse:**

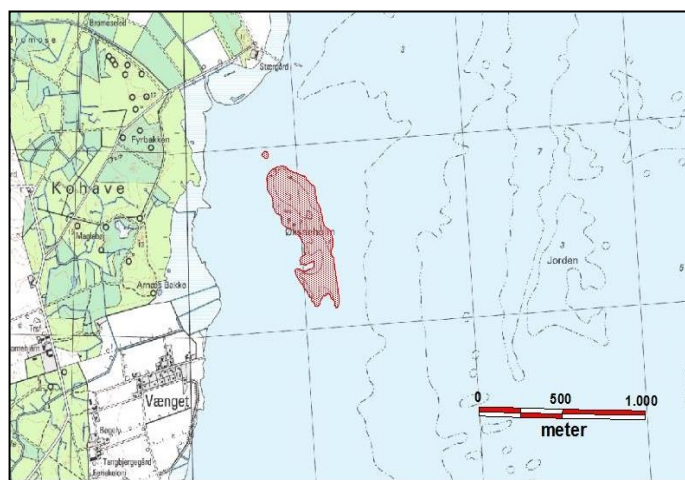
Lille ø i Frederikssund Kommune nordøst for Skuldelev Strand. Der er et benyttet sommerhus på øen, der i øvrigt næsten 100% er beplantet med buske og træer. Bortset fra nogle almindelige arter småfugle som solsort, grønirisk mv. er øen med sin nuværende anvendelse og beplantning uden ynglefugle.

Lokalitet 20 Stenø S (Frederikssund Kommune)**Beskrivelse:**

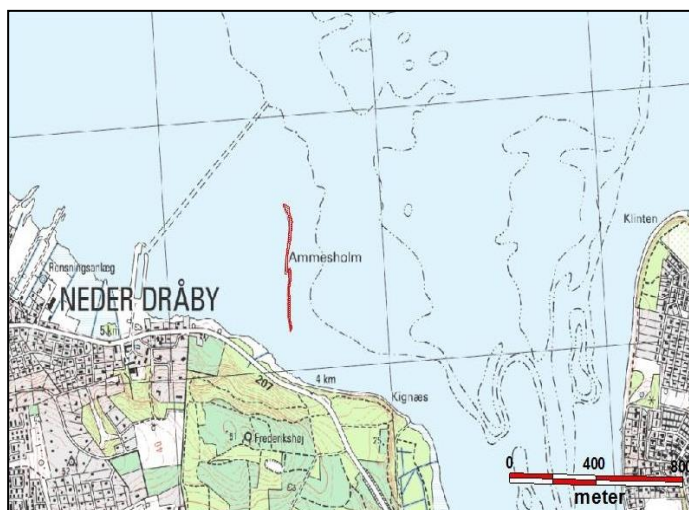
Lille og meget kystnær holm nord for Tørslev Hage i Frederikssund Kommune.

Lokalitet 21 Stenø N (Frederikssund Kommune)**Beskrivelse:**

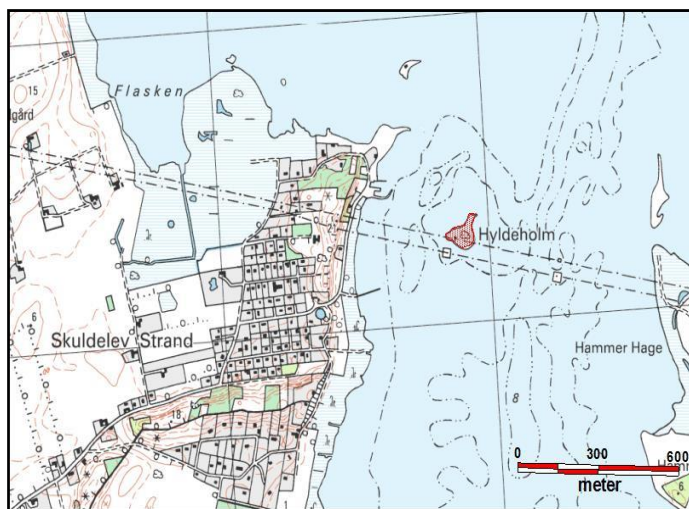
Langstrakt og kystnær ø ud for Græse Bakkeby i Frederikssund Kommune.

Lokalitet 22 Øksneholm (Frederikssund Kommune)**Beskrivelse:**

Øksneholm er en relativt stor holm (ca. 16 ha, kystlinje ca. 2.500 meter) i den nordlige del af Roskilde Fjord i Frederikssund Kommune. Holmen er fjordens nordligste. Den er græsklædt og benyttes til kreaturgræsning. Vegetationen er en typisk strandengs og overdrevs -vegetation. Uden for kreaturhegnet findes en smal stribe med bl.a. strand-malurt. Længst mod nord ligger en lille holm (Kamilleholm).

Lokalitet 23 Ammesholm (Frederikssund Kommune)**Beskrivelse:**

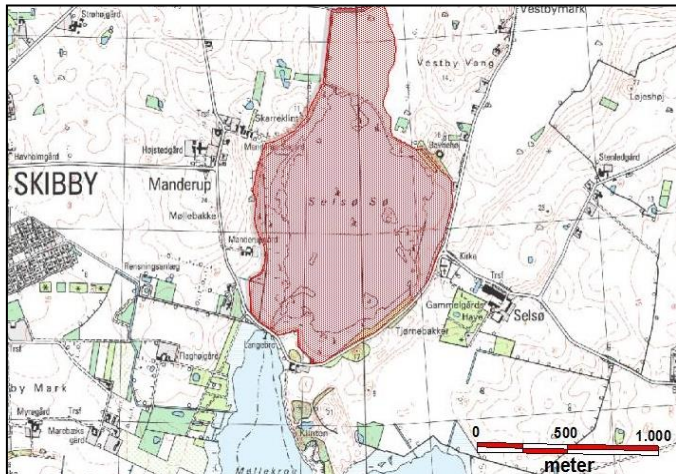
Langstrakt og kystnært beliggende ø mellem Frederikssund og Neder Dråby i Frederikssund Kommune.

Lokalitet 24 Hyldeholm Skuldelev (Frederikssund Kommune)**Beskrivelse:**

Lille holm ud for Skuldelev Strand i Frederikssund Kommune. På øen er placeret 3-4 hytter/sommerhuse. Desuden er øen beplantet med mange indslæbte buske, træer og urter. Eneste områder på øen af interesse for vandfugle er en smal bræmme mod vest og fundamentsøerne for højspændingsmasterne.

Lokalitet 25 Svaleø (Roskilde Kommune)**Beskrivelse:**

Svaleø er en mindre ø på ca. 0,7 hektar med en kystlængde på ca. 350 meter beliggende i Bløden Vig syd for Risø i den østlige del af Roskilde Bredning. Øen er en lav holm omgivet af stenrev og en mudret og stenet strand.

Lokalitet 26 Selsø Sø (Frederikssund Kommune)**Beskrivelse:**

Afsnøring af Roskilde Fjord beliggende umiddelbart øst for Skibby i Frederikssund Kommune. Området nord for den gamle Selsø Sø blev naturgenoprettet i 1996-1997. Området omfatter samlet 126 hektar rørskov, fersk eng og lavvandet sø. Området rummer desuden enkelte øer og holme, hvoraf især en stor ø mod syd, ved Selsø Kirke, og en flad holm i det naturgenoprettede område mod nord ved Ventevej (foto) de fleste år er af meget stor betydning for ynglende fugle.

Lokalitet 47 Slinken (Lejre Kommune)**Beskrivelse:**

Slinken er en lille holm på 0,1 ha og en samlet kystlinje på blot 130 meter. Øen er overvejende bevokset af rød svingel og strandkvik. Øen ligger i den sydvestlige del af Kattinge Vig ca. 350 meter nord for udløbet af Store Kattinge Sø til Roskilde Fjord. Et lavvandet område på blot 50 meters bredde adskiller øen fra strandene på fastlandet ved Rishøj. Øen afgræsses af og til af heste, der vader over til øen fra strandene på land.

Lokalitet 48 Bredvig Sø (Frederikssund Kommune)**Beskrivelse**

Bredvig Sø er et nyt vådområde, der blev etableret af Frederikssund Kommune i 2017/18 for at forbedre vandkvaliteten i Roskilde Fjord. Området består, afhængig af årstid og nedbørsforhold, af ca. 6 hektar lavvandet sø med en lille ø og omkringliggende ekstensivt udnyttede, fugtige lavbundsarealer med opvækst af tagrør, høje urter og enkelte spredte træer og buske. Det nye vådområder ligger centralt placeret mellem Roskilde Fjord i syd og Selsø Sø i nord.

3. Metode

Ynglefugletællingerne på øer og holme i fjorden er gennemført som totaloptællinger i fuglenes yngletid i maj 2019. Det er tilstræbt på de enkelte lokaliteter at vælge den fremgangsmåde, der mindst muligt forstyrrer det lokale fugleliv.

På større øer, f.eks. Eskilsø og Øksneholm, er tællingerne gennemført som en kombination af en gennemgang af potentielle yngleområder og optællinger fra faste observationsposter. Der er her tale om et kvalificeret skøn, da en komplet dækning vil kræve længere tids ophold i ynglekolonierne med markante forstyrrelser og risiko for prædation til følge.

Tællingen ved Selsø Sø blev gennemført som en kombination af en gennemgang af området og optællinger fra gode observationspunkter ved Ventevej, Selsø Kirke, Møllekrogen m.m.

På meget små holme har det derimod været muligt på kort tid at foretage egentlige totaloptællinger med stor sikkerhed på tallene.

Fokus har været på fugleregistreringerne, men eventuelle relevante iagttagelser vedrørende drift og pleje, evt. spor efter rotter, invasive arter, ræv m.m. på de pågældende lokaliteter er også noteret i forbindelse med tællingerne.

Alle fugle, der skønnedes at være lokale ynglefugle, blev registreret og samtidigt registreredes ikke-ynglende fugle, der rastede eller fouragerede inden for undersøgelsesområdet. Der er ved den endelige bestandsvurdering kun anført ét tal, dvs., at der principielt ikke er skelnet mellem mulige, sikre eller sandsynlige ynglepar.

En oversigt over de kriterier, der er anvendt til at vurdere antallet af ynglepar for de enkelte arter, er givet i Tabel 3-1.

Feltundersøgelser på Eskilsø 2019.

Table 3-1: Oversigt over grundlag, der er anvendt til at vurdere størrelsen af ynglebestanden for de enkelte arter og artsgrupper.

Art	Vurdering af ynglebestanden
Lappedykker	Rugende fugle, reder med æg, voksne fugle med unger, tydelig parringsadfærd
Svaner og gæs	Rugende fugle, reder med æg, voksne fugle med unger
Svømmehænder	Rugende fugle, reder med æg, tydelig parringsadfærd, "ventehanner" på eller nær lokaliteten.
Dykænder	Rugende fugle, reder med æg (yngler sent, derfor normalt ingen unger på optællingstidspunktet), tilsyneladende par.
Ederfugl	Rugende fugle, reder med æg, tomme reder med dun fra indeværende år, evt. suppleret med antallet af hunner og "børnehaver" i umiddelbar tilknytning til lokaliteten.
Toppet skallesluger	Antal fugle, evt. reder, voksne fugle med unger.
Vandhøns	Rugende fugle, reder med æg, tydelig parringsadfærd, voksne fugle med unger.
Vadefugle, måger og ternere	Rugende fugle, reder med æg eller unger, ængsteligt kaldende fugle, tydelig parringsadfærd.

For hver af de besøgte lokaliteter er, på baggrund af den pågældende lokalitets fugleliv, foretaget en værdisætning efter de overordnede kriterier sammenfattet i Tabel 3-2.

Table 3-2: Kriterier anvendt til "værdisætning" af de enkelte lokaliteter. Kun ét af kriterierne i hver kategori behøver at være opfyldt.

Værdi	Beskrivelse
Høj	Større yngleforekomster af havterne, fjordterne eller klyde. Ynglende stormmåge eller hættemåge (> 50 par). > 200 par ynglende vandfugle.
Medium	Mindre (enkelte par) yngleforekomster af ternere eller klyder. Ynglende stormmåge og hættemåge. Mindre bestande af vibe, rødben, stor præstekrave eller strandskade. > 100 par ynglende vandfugle.
Ringe	Ingen eller næsten ingen ynglende vandfugle, og i så fald kun enkelte par af helt almindelige arter.

Rugende ederfugl på Kølholm 2019.

Strandskaderede med æg på Svaleø 2019.

Varslende klyde på Eskilsø 2019.

3.1 Logbog

I alt 26 forskellige øer og holme i Roskilde Fjord blev besøgt i maj måned 2019. Udover registreringer af ynglende fugle blev der foretaget en overordnet vurdering af naturforhold m.m. på de enkelte lokaliteter.

Desuden blev der foretaget en optælling af ynglende fugle ved Selsø Sø og Bredvig Sø den 23. maj, og observationer for klydesøen på Eskilsø blev noteret særskilt den 21. maj.

Table 3-3: Lokaliteter omfattet af overvågningen. Observatører: EMJ: Erik Mandrup Jacobsen. FPJ: Flemming Pagh Jensen. SAM: Sam Christensen. Numrene henviser til Figur 2-1 og Figur 2-2.

Nr.	Lokaliteter	Dækket	Kommune	Observatører	Dato
1	Hesteholmene	1978-2019	Lejre	EMJ, FPJ, SAM	22-05-2019
2	Ringøen	1978-2019	Roskilde	EMJ, FPJ, SAM	22-05-2019
3	Sivholm	1978-2019	Lejre	EMJ, FPJ, SAM	22-05-2019
4	Elleøre	1978-2019	Roskilde	EMJ, FPJ, SAM	22-05-2019
5	Blak	1978-2019	Frederikssund	EMJ, FPJ, SAM	22-05-2019
6	Ægholm	1978-2019	Frederikssund	EMJ, FPJ, SAM	22-05-2019
7	Langholm L	1978-2019	Lejre	EMJ, FPJ, SAM	22-05-2019
8	Hyldeholm Lejre	1978-2019	Lejre	EMJ, FPJ, SAM	22-05-2019
9	Skovholmene 1-5	1978-2019	Lejre	EMJ, FPJ, SAM	22-05-2019
10	Eskilsø	1978-2019	Frederikssund	EMJ, SAM	21-05-2019
11	Yderste Holm	1978-2019	Roskilde	EMJ, FPJ, SAM	23-05-2019
12	Tobaksholm	1978-2019	Roskilde	EMJ, FPJ, SAM	23-05-2019
13	Flængholm	1978-2019	Roskilde	EMJ, FPJ, SAM	23-05-2019
14	Våddragerholmene	1978-2019	Roskilde	EMJ, FPJ, SAM	23-05-2019
15	Lilleø	1978-2019	Roskilde	EMJ, FPJ, SAM	22-05-2019
16	Langholm J	1978-2019	Roskilde	EMJ, FPJ, SAM	23-05-2019
17	Køhlholm	1978-2019	Frederikssund	EMJ, FPJ, SAM	20-05-2019
18	Gadekærsholmen	1978-2019	Frederikssund	EMJ, FPJ, SAM	20-05-2019
19	Peberholmen	1978-2019	Frederikssund	EMJ, FPJ, SAM	20-05-2019
20	Stenø S	1978-2019	Frederikssund	EMJ, FPJ, SAM	20-05-2019
21	Stenø N	1978-2019	Frederikssund	EMJ, FPJ, SAM	20-05-2019
22	Øksneholm	1978-2019	Frederikssund	EMJ, FPJ, SAM	20-05-2019
23	Ammesholm	1978-2019	Frederikssund	EMJ, FPJ, SAM	20-05-2019
24	Hyldeholm Skuldelev	1978-2019	Frederikssund	EMJ, FPJ, SAM	20-05-2019
25	Svaleø	1978-2019	Roskilde	EMJ, FPJ, SAM	22-05-2019
26	Selsø Sø	1990-2019	Frederikssund	EMJ, FPJ, SAM	23-05-2019
47	Slinken	2011-2019	Lejre	EMJ, FPJ, SAM	22-05-2019
48	Bredvig Sø	2017-2019	Frederikssund	EMJ, FPJ	23-05-2019

I 2018/19 fik de tre kommuner, Naturstyrelsen og Nationalpark Skjoldungernes Land opsat skilte med færdselregler på de vigtigste ynglører i Roskilde Fjord, her Øksneholm i Frederikssund Kommune.

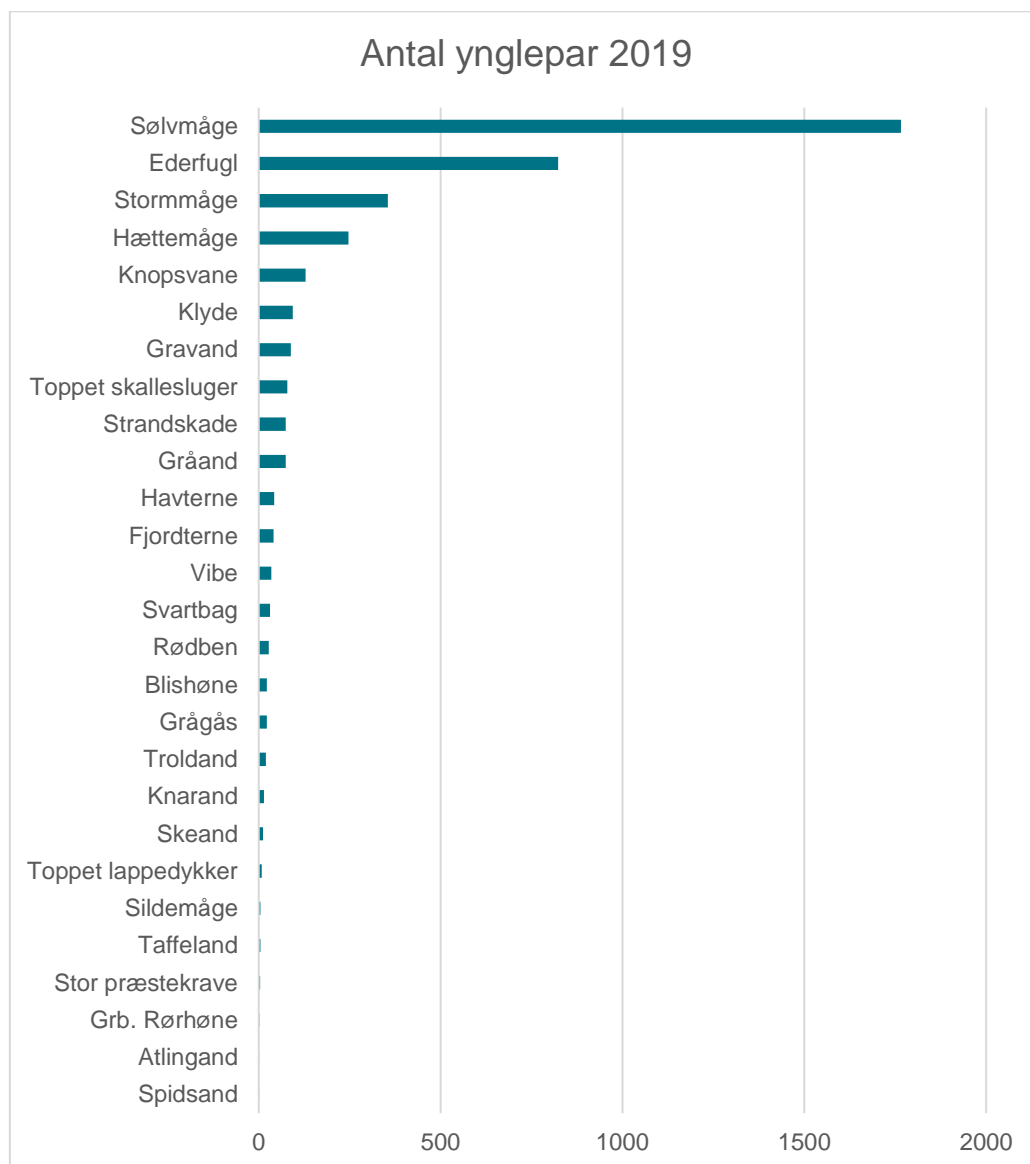
Roskilde Fjord anvendes i stigende omfang til bl.a. kajaksejlad, her ved Jyllinge i 2019.

4. Resultater

4.1 Ynglefuglebestandene

En sammenfatning af årets resultater på de enkelte øer og holme i Roskilde Fjord er givet i Tabel 4-1, hvoraf den fremgår, at der i hele fjorden i 2019 blev registreret i alt 27 forskellige arter af ynglende vandfugle.

Af hyppighedsfordelingen for de 27 arter (Figur 4-1) fremgår bl.a., at sølvmåge og ederfugl i 2019 tilsammen udgør ca. 64 % af fjordens ynglende vandfugle.

Figur 4-1: Hyppighedsfordeling for ynglende fugle (vandfugle) i Roskilde Fjord 2019.

Bestandsudviklingen 1978-2019 på øer og holme dækket i hele perioden, dvs. eksklusiv Selsø Sø samt strandenge og andre lokaliteter kun dækket enkelte år, er vist i bilag. Langtidsudviklingen ved Selsø Sø er ligeledes vist i bilag, og årets resultat er vist i Tabel 4-1.

Naturforhold, værdisætning m.m. på de enkelte øer og holme er sammenfattet i Tabel 4-2, hvoraf det bl.a. fremgår, at der i 2019 blev fundet mulige spor efter rotter på fem holme. Desuden er der noteret forekomst af rynket rose og bjørneklo på enkelte holme.

Sølvmågerede på Langholm Lejre. Sølvmåge var med mere end 1700 ynglepar den almindeligste ynglefugl i Roskilde Fjord i 2019.

Stormmåger på Hyldeholm ved Skuldelev i 2019. Stormmågen var med 355 ynglepar nr. tre på listen over de mest almindelige ynglefugle i Roskilde Fjord i 2019.

Tabel 4-1: Resultater (ynglepar) i 2019 for øer og holme, der er dækket i hele perioden, dvs. eksklusiv Selsø Sø. Udpegningsarter er vist med **fed** skrift. Foruden de anførte udpegningsarter ynglende havørn, der ligeledes er udpegningsart, i 2019 med 3 par, henholdsvis på Bognæs, ved Nordskoven og øst for Skibby.

	01-Hestehol-	0-2-Ringøen	03-Sivholm	04-Elleøre	05-Blak	06-Ægholm	07-Langholm L	08-Hydeholm Leire	09-Skovholmene	10-Eskilsø	11-Yderste Holm	12-Tobaksholm	13-Flængholm	14-Vådramerhol-	15-Lilleø	16-Langholm J	17-Køholm	18-Gadekærshol-	19_Peberholmen	20-Stenø S	21-Stenø N	22-Øksneholm	23-Ammesholm	24-Hydeholm Skuldelev	25-Svaleø	47-Slinken	2019
Toppet lappedykker	0	0	0	0	0	0	0	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4
Gråstrubet lappedykker	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Lille lappedykker	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Skarv	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Knopsvane	0	29	1	21	1	0	5	1	14	3	10	2	10	0	1	3	6	0	1	0	0	17	0	1	3	0	129
Grågås	0	1	0	0	0	0	2	0	2	10	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	3	0	0	1	0	22
Gråand	0	1	2	1	0	0	10	4	9	25	1	0	0	0	6	0	3	0	0	0	0	8	0	0	1	0	71
Knarand	0	0	0	0	0	0	1	1	0	11	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	14
Spidsand	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Pibeand	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Krikand	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Atlingand	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Skeand	0	0	0	0	0	0	0	0	0	12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	12
Gravand	0	0	0	2	0	0	2	0	0	26	0	0	0	0	4	0	0	4	0	0	0	50	0	0	0	0	88
Troldand	0	0	0	0	0	0	5	4	6	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	20
Taffeland	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5
Ederfugl	0	45	1	25	25	24	64	24	3	4	35	25	95	7	41	35	190	0	0	0	0	150	0	10	20	0	823
Toppet skallesluger	0	0	0	2	0	2	4	6	0	10	0	0	0	1	0	0	4	8	9	4	0	10	3	14	2	0	79
Rørhøg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Grb. Rørhøne	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Blishøne	0	0	4	0	0	0	0	0	10	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	22

	01-Hestehol-	0-2-Ringøen	03-Sivholm	04-Elleøre	05-Blak	06-Ægholm	07-Langholm L	08-Hydeholm Leire	09-Skovholmene	10-Eskilsø	11-Yderste Holm	12-Tobaksholm	13-Flængholm	14-Vådtragerhol-	15-Lilleø	16-Langholm J	17-Kølhalm	18-Gadekærshol-	19_Peberholmen	20-Stenø S	21-Stenø N	22-Øksneholm	23-Ammesholm	24-Hydeholm Skuldelev	25-Svaleø	47-Slinken	2019
Strandskade	2	1	1	1	1	1	3	4	3	22	1	0	2	1	12	2	3	0	1	0	0	10	0	2	1	0	74
Vibe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	31	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	35
Stor præstekrave	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4
Dobbeltbekkasin	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rødben	1	0	0	0	0	0	0	0	0	22	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	3	0	0	0	0	28
Alm. Ryle	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Klyde	0	0	0	0	0	0	0	0	0	93	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	94	
Sorthovedet måge	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Svartbag	0	1	0	1	1	1	1	1	2	1	2	0	3	0	4	0	3	0	0	0	0	8	0	1	1	0	31
Sildemåge	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	5
Sølvmåge	0	100	0	200	0	0	100	85	80	10	75	50	60	0	160	75	200	0	0	0	500	0	10	60	1	1766	
Stormmåge	0	3	2	0	20	12	20	12	30	45	1	5	5	1	45	5	25	0	0	0	100	0	22	2	0	355	
Hættemåge	0	0	13	0	0	0	0	0	0	232	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	247
Rovterne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Splitterne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Fjordterne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	27	0	0	0	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10	41
Havterne	0	0	0	2	0	0	2	0	3	5	0	0	0	0	24	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	43
Dværgterne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rotter	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	5

Table 4-2: Værdisætning af lokaliteterne og sammenfatning af naturforhold m.m. på de enkelte øer og holme i 2018 jf. kriterierne sammenfattet i Tabel 3-2. Problemstillingerne med rotter og forstyrrelser gælder principielt alle øer og holme, men adresseres nedenfor specifikt på de lokaliteter, hvor der erfaringsmæssigt er eller har været problemer med dette. For alle lokaliteter skal det fremhæves, at kommunerne, Jagtforeningen Jyllinge Holme og Nationalpark Skjoldungernes Land i 2018-2019 har gjort en ekstra indsats for at bekæmpe rotter.

Nr.	Lokalitet	Aktuel værdi for ynglefugle	Nuværende drift	Trusler	Plejebehov	Mulige spor efter rotter 2019
01	Hesteholmene	Ringe	Kreaturer (kommer over fra Bognæs)	Forstyrrelser fra færdsel. Ræv.	Fortsat afgræsning af hensyn til almindelige arter af vadefugle samt ynglende engfugle som gul vipstjert og engpiber.	Nej
02	Ringøen	Medium (> 100 par vandfugle)	Ingen	Forstyrrelser fra færdsel. Rotter.	Tjekkes for rotter i januar-februar. Ved evt. forekomst af rotter bør bekæmpelse iværksættes så hurtigt som muligt og gennemføres, inden ynglefuglene ankommer i april. Tidligere stor hættemågekoloni og fjordterner bør kunne etablere sig igen.	Ja
03	Sivholm	Moderat	Ingen	Ingen kendte trusler.	Pleje ikke relevant. Pga. ynglende hættemåger er værdien i 2019 steget til "Moderat" fra "Ringe" i 2018.	Nej
04	Elleore	Høj (Havterne, > 200 par vandfugle)	Ingen	Hyppige forstyrrelser fra surfere og kajakroere, der går i land. Windsurfer sås gå i land i foråret 2019. Potentielt rotter.	Målrettet information og etablering af alternativt landgangssted kan reducere forstyrrelser Tjekkes for rotter i januar-februar. Ved evt. forekomst af rotter bør bekæmpelse iværksættes så hurtigt som muligt og gennemføres, inden ynglefuglene ankommer i april.	Nej
05	Blak	Medium (Stormmåge)	Ingen	Forstyrrelser fra færdsel. Efter kraftige storme er øen stort set vegetationsløs, hvilket medfører stærkt forringede muligheder for, at de ynglende fugle kan finde skjul til rederne.	Målrettet information kan reducere omfanget af forstyrrelser.	Nej
06	Ægholm	Medium (Stormmåge)	Ingen	Forstyrrelser fra færdsel. Øen er nu næsten vegetationsløs formentlig på grund af forhøjet vandstand og øget erosion på grund af øget frekvens af højvander og vinterstorme. Derfor få redesteder.	Målrettet information kan reducere omfanget af forstyrrelser.	Nej
07	Langholm Lejre	Medium (Stormmåge, havterne i 2019)	Ingen	Forstyrrelser fra færdsel. Fra en nærliggende feriekoloni på Lyndby Strand sker undertiden sejlads med kajakker/kanoer til Langholm i fuglenes yngletid. Potentielt rotter.	Tjekkes for rotter i januar-februar. Ved evt. forekomst af rotter bør bekæmpelse iværksættes så hurtigt som muligt og gennemføres, inden ynglefuglene ankommer i april. Mulige forstyrrelser kan reduceres ved målrettet information.	Nej

Nr.	Lokalitet	Aktuel værdi for ynglefugle	Nuværende drift	Trusler	Plejebehov	Mulige spor efter rotter 2019
08	Hyldeholm Lejre	Medium (> 100 par vandfugle, stormmåge og havterne I 2018)	Ingen	Forstyrrelser fra færdsel. Fra en nærliggende feriekoloni på Lyndby Strand sker undertiden sejlad med kajakker/kanoer til Hyldeholm i fuglenes yngletid. Potentielt rotter	Tjekkes for rotter i januar-februar. Ved evt. forekomst af rotter bør bekæmpelse iværksættes så hurtigt som muligt og gennemføres, inden ynglefuglene ankommer i april. Mulige forstyrrelser kan reduceres ved målrettet information.	Nej
09	Skovholmene	Medium (> 100 par vandfugle, havterne I 2019)	Ingen	Forstyrrelse fra færdsel. Potentielt rotter.	Tjekkes for rotter i januar-februar. Ved evt. forekomst af rotter bør bekæmpelse iværksættes så hurtigt som muligt og gennemføres, inden ynglefuglene ankommer i april. Der har været registreret bjørneklo på den nordligste ø. I 2019 fandtes bjørneklo på den 3. holm, regnet fra syd.	Nej
10	Eskilsø	Høj (Klyde, havterne, fjordterne, > 200 par vandfugle)	Ca. 100 kreaturer Etablering af permanent vanddækket eng mellem Rørmosen og diget syd for m.m. Højere vandstand og permanent vanddække i Klydesøen	Ræv Rotter	Fortsat indsats for at holde øen rævefri. Ræve reguleringen på Eskilsø udføres af Jagtforeningen Jyllinge Holme, der de seneste 6 år har skudt og fanget mindst 35 ræve. I 2017 erklæredes øen rævefri, og der har siden kun været en enkelt strejfende ræv på øen i den korte tid med is i foråret 2018. Specielt i perioden oktober – marts vedligeholder Jagtforeningen Jyllinge Holme rævefælde, vildtkamera, tjekker kunstgrav og ser efter andre spor af ræv, mink eller rotter. Reguleringen skal, som hidtil, foretages med størst mulig hensyntagen til øens øvrige dyreliv. Der anvendes fortrinsvis anstands jagt fra skjul samt rævefælder, der er meget effektive overfor rævehvalpe. Det er desuden afgørende vigtigt at fortsætte afgræsning af strandengene. I 2019 blev der gjort observationer, der tyder på, at der i forbindelse med græsningsen sker trampeskader i klyde- og ternekolonier ved især Studeholm. Struckmannfonden er derfor i gang med at undersøge, om det kan lade sig gøre at ændre den intensive sommergræsning med mange kreaturer til helårsgræsning med meget færre kreaturer samt nogle heste. Dermed skulle nedtrampsfaren for fuglerederne også blive mindsket. Fra 2020 undersøges det desuden, om det kan lade sig gøre at fraegne det vigtigste strandengsområde for de ynglende fugle i maj-juni måned.	Ja
11	Yderste Holm	Medium (> 100 par vandfugle, stormmåge i 2018)	Ingen	Forstyrrelser fra færdsel. Potentielt rotter.	Målrettet information kan reducere omfanget af forstyrrelser. Øen bør i januar-februar, eller så snart isen i fjorden er forsvundet, tjekkes for forekomst af rotter. Ved en eventuel forekomst bør bekæmpelse iværksættes så hurtigt som muligt og gennemføres, inden ynglefuglene ankommer i april.	Nej
12	Tobaksholm	Ringe	Ingen	Forstyrrelser fra færdsel. Potentielt rotter.	Målrettet information kan reducere omfanget af forstyrrelser. Øen bør i januar-februar, eller så snart isen i fjorden er forsvundet, tjekkes for forekomst af rotter. Ved en eventuel forekomst bør bekæmpelse iværksættes så hurtigt som muligt og gennemføres, inden ynglefuglene ankommer i april.	Nej

Nr.	Lokalitet	Aktuel værdi for ynglefugle	Nuværende drift	Trusler	Plejebehov	Mulige spor efter rotter 2019
13	Flængholm	Moderat (> 100 par vandfugle)	Ingen	Forstyrrelser fra færdsel. Potentielt rotter.	Målrettet information kan reducere omfanget af forstyrrelser. Øen bør i januar-februar, eller så snart isen i fjorden er forsvundet, tjekkes for forekomst af rotter. Ved en eventuel forekomst bør bekæmpelse iværksættes så hurtigt som muligt og gennemføres, inden ynglefuglene ankommer i april. Værdien faldt 2018-2019 fra "Høj" til "Moderat" pga. fald i det samlede antal vandfugle.	Nej
14	Våddragholmene	Ringe	Ingen	Forstyrrelser fra færdsel. Stigende vandstand og hyppigere overskylning ved højvande.	Målrettet information kan reducere omfanget af forstyrrelser.	Nej
15	Lilleø	Høj (Fjordterne, havterne, > 200 par vandfugle)	Fåreafgræsning	Forstyrrelser fra færdsel. Rotter. Muligvis nogle år overskylning af havterne-reder	Ved evt. forekomst af rotter bør bekæmpelse iværksættes så hurtigt som muligt og gennemføres, inden ynglefuglene ankommer i april.	Ja
16	Langholm J	Høj (> 200 par vandfugle)	Ingen	Forstyrrelser fra færdsel. Rotter. Erosion af nordøst- og nordspids.	Tjekkes for rotter i januar-februar. Ved evt. forekomst af rotter bør bekæmpelse iværksættes så hurtigt som muligt og gennemføres, inden ynglefuglene ankommer i april.	Nej
17	Køholm	Høj (> 200 par vandfugle)	Ingen	Nogle år rotter. Erosion under vinterstorme.	Evt. rottebekæmpelse så hurtigt som muligt og gennemføres, inden ynglefuglene ankommer i april.	Ja
18	Gadekærsholmen	Ringe	Ingen	Øen var stort set oversvømmet under december stormen 2013. Forstyrrelser fra færdsel. Ræv, rotter og mink pga. kystnærhed.	Målrettet information kan reducere omfanget af forstyrrelser. Øen bør årligt tjekkes for tilstedeværelse af ræv, rotter og mink, og bekæmpelse bør i givet fald iværksættes.	Nej
19	Peberholmen	Ringe	Ingen. Benyttet sommerhus på øen.	Forstyrrelser fra færdsel m.m. ved sommerhus.	Rynket rose på det meste af øen i 2019. Disse bør fjernes. Anden pleje ikke relevant.	Nej
20	Stenø S	Ringe	Ingen	Forstyrrelser fra færdsel.	Målrettet information kan reducere omfanget af forstyrrelser. Som øen henligger nu, er den uden særlig ornitologisk værdi. Hvis der etableres en samlet afgræsning af strandengene omkring Tørslev Hage, bør Søndre Stenø inddrages. Rynket rose blev fundet tre steder på holmen i 2019.	Nej

Nr.	Lokalitet	Aktuel værdi for ynglefugle	Nuværende drift	Trusler	Plejebehov	Mulige spor efter rotter 2019
21	Stenø N	Ringe	Ingen	Forstyrrelser fra færdsel.	Målrettet information kan reducere omfanget af forstyrrelser. Pleje ikke relevant.	Nej
22	Øksneholm	Høj (Havterne, > 200 par vandfugle)	Kreaturafgræsning	Forstyrrelser fra færdsel. Ræv, mink og rotter.	Fortsat afgræsning vigtigt. Øen bør årligt tjekkes for tilstedeværelse af ræv, mink og rotter. Ræv er regelmæssigt registreret på øen.	Ja
23	Ammesholm	Ringe	Ingen	Forstyrrelser fra færdsel. Manglende vegetation pga. øget højvande. Øen er ofte overskyldet ved selv middelstort højvande og også i fuglenes yngletid	Målrettet information kan reducere omfanget af forstyrrelser.	Nej
24	Hyldeholm Skuldelev	Ringe	Ingen, 3-4 sommerhuse på øen.	Forstyrrelser fra færdsel. Oversvømmelse under vinterstorme. Øens mangeårige anvendelse som naturistfristed er ikke foreneligt med et større antal ynglende vandfugle. Potentielt rotter (har tidligere fået en bestand af toppet skallesluger til at fortrække)	Målrettet information kan reducere omfanget af forstyrrelser. Tjekkes for rotter i januar-februar. Ved evt. forekomst af rotter bør bekæmpelse iværksættes så hurtigt som muligt og gennemføres, inden ynglefuglene ankommer i april. Rynket rose i 2019.	Nej
25	Svaleø	Ringe	Ingen	Aktuelt rottefri, men rotter er en potentiel trussel. Nogle år ræve.	Tjekkes for rotter i januar-februar. Ved evt. forekomst af rotter bør bekæmpelse iværksættes så hurtigt som muligt og gennemføres, inden ynglefuglene ankommer i april.	Nej
26	Selsø Sø	Høj (Hættemåge, klyde, >200 par vandfugle)	Kreaturafgræsning. Lejlighedsvis sikring af øer, rydning af krat og rørskær, færdselsregulering m.m.	Tilgroning. Mink.	Fortsættelse af afgræsning m.m. Græsningstrykket i både 2018 og 2019 syntes noget lavt, enge ved Ventevej er under begyndende tilgroning. Færre vadefugle end ellers i 2019 Vedvarende bekæmpelse af mink.	Nej
47	Slinken	Høj (Fjordterne)	Afgræsses tidvis af heste, der vader over til øen fra strandene på land.	Forstyrrelser fra færdsel. Potentielt mink, ræv og rotter pga. kystnær beliggenhed.	Der bør opsættes skilte med adgangsforbud i yngletiden. Tjekkes for rotter i januar-februar. Ved evt. forekomst af rotter bør bekæmpelse iværksættes så hurtigt som muligt og gennemføres, inden ynglefuglene ankommer i april. Mink bør bekæmpes i nærområdet.	Nej
48	Bredvig Sø	Ringe	Ingen	Tilgroning, prædation, pga. øens lejlighedsvis landfasthed.	Græsning eller anden pleje af randarealer. Muligheder for at gøre øen rævesikker. Hævning af vandstand/sikring af mere permanent vanddække.	Nej

5. Konklusioner 2019

5.1 Fokusarter

Knopsvane

Knopsvanen ynglede i 2019 Roskilde Fjord med 129 par, hvilket er en tilbagegang i forhold til året før, hvor ynglebestanden på øens fjorde og holme talte 163 ynglepar – men på niveau med 2017, hvor 115 par ynglede. Dertil kommer yderligere 10 par ved Selsø Sø i 2019. Den vigtigste yngleplads i 2019 var Ringøen med 29 par. Desuden ynglede 21 par på Elleore, 17 par på Øksneholm og 14 par på Skovholmene. Over hele overvågningsperioden er knopsvanen i tilbagegang.

Knopsvaner på Kølholm 2019.

Knopsvaner på Ringøen, der med 29 ynglepar var den vigtigste yngleplads i Roskilde Fjord i 2019.

Ederfugl

Arten har i en årrække været i markant fremgang i Roskilde Fjord og yngler nu på de fleste øer og holme i fjorden, herunder også i de levende hegn på Eskilsø. Bestanden i Roskilde Fjord i 2019 er vurderet til 823 ynglepar, og siden 2000 er bestanden næsten tidoblet. De største kolonier findes på Kølholm (190 par), Øksneholm (150 par) og Flængholm (195 par). I forhold til 2018, hvor bestanden blev vurderet til mere end 1100 par, er der i 2019 tale om den første tilbagegang i en årrække. Det skal dog bemærkes, at tallene er forbundet med usikkerhed, bl.a. fordi ikke alle reder findes, da dette ville medføre en betydelig forstyrrelse af såvel ederfugle som andre ynglefugle på de enkelte øer og holme. Dertil kommer, at ederfuglen først er kønsmoden i en alder af 3-4 år, og at mange af de ederfugle, der ses i Roskilde Fjord, derfor ikke er ynglefugle. Det er dog givet, at bestanden af ederfugl i Roskilde Fjord er gået meget markant frem i løbet af overvågningsperioden, og arten var også i 2019 den næst talrigeste ynglefugl i Roskilde Fjord.

Ederfuglerede på Lilleø ved Jyllinge 2019.

Bestanden af ederfugl er vanskelig at opgøre, bl.a. pga. de mange ikke-ynglende fugle, der opholder sig i fjorden, som her ved Kølholm i 2019.

Klyde

Den samlede bestand i 2019 var 94 ynglepar, hvoraf de 93 par ynglede på Eskilsø. Desuden ynglede et enkelt par på Lilleø, og dertil kommer yderligere tre par ved Selsø Sø. Den samlede bestand på fjordens øer og holme var i 2019 den højeste siden 2002. De 93 par på Eskilsø fordelte sig med 50 par syd for Rørmosen, 37 par på Studeholm samt yderligere 6 par ved et vandhul nær anløbsbroen overfor Østskov. Ynglesuccesen er ikke opgjort men vurderes at være god, idet der især ved Rørmosen blev set mange unger.

En medvirkende forklaring på klydens succes på Eskilsø kan være, at Jagtforeningen Jyllinge Holme de seneste to vintre har været flittige med at bekæmpe ræv på øen.

I maj 2018 forsøgte arten held at etablere en ny koloni på øen i Bredvig Sø, men noget lignende blev ikke konstateret i 2019, hvor Eskilsø var den eneste betydende ynglelokalitet for arten i Roskilde Fjord.

Rugende klyde – hele 93 par ynglede på Eskilsø i 2019.

Sølvmåge

Over hele perioden har sølvmågen været i markant fremgang i Roskilde Fjord, dog har bestandsniveauet de seneste ca. 15 år været nogenlunde konstant. I 2019 ynglede 1766 par i fjorden, hvilket er en mindre tilbagegang i forhold til året før (1852 par). De største kolonier findes på Øksneholm (500 par), Elleore (200 par), Kølholm (200 par) og Lilleø (160 par).

Sølvmågekolonien på Elleore talte i 2019 ca. 200 par.

Stormmåge

Stormmågen har i en lang årrække været i tilbagegang i Roskilde Fjord. I 2018 ynglede blot 288 par, hvilket var den hidtil laveste registrerede ynglebestand i fjorden. I 2019 steg bestanden til 355 par med flest fugle på Øksneholm (100 par), Lilleø (45 par) og Kirkeholmen ved Eskilsø (45 par). Desuden ynglede arten på Skovholmene (30 par), Blak (20 par), Langholm Lejre (20 par) og Hyldeholm ved Skuldelev (22 par), og 1-12 par ynglede på en række af de øvrige øer og holme (Tabel 4-1). Fremgangen fra 2018-2019 skete bl.a. på Langholm Lejre og Eskilsø, hvor bestandene steg fra henholdsvis 2 og 23 par i 2018 til 20 og 45 par i 2019.

Stormmåger på Blak i 2019.

Hættemåge

Hættemågen har gennem årene været i markant tilbagegang ved Roskilde Fjord, som den er det i resten af landet. Arten yngede i 2018 kun i større antal ved Selsø Sø, hvor der dette år var ca. 500 ynglepar. I selve fjorden yngede 14 par på Eskilsø, 75 par Øksneholm (mod 250 par året før) og 1 par på Slinken. Bortset fra 87 ynglepar i 2009 var 2018-bestanden den hidtil laveste registreret i fjorden.

I 2019 klarede arten sig langt bedre, idet en ny koloni med 13 par blev etableret på Sivholm i Lejre kommune, og bestanden på Eskilsø steg fra 14 par i 2018 til 232 par i 2019, idet en ny stor koloni blev etableret på strandengen syd for Rørmosen. Yderligere to par yngede på Slinken i Lejre Kommune. Dertil kommer ca. 500 ynglepar ved Selsø Sø. Derimod yngede der ingen hættemåger på Øksneholm i 2019.

Eneste ynglepladser for hættemåge i de tre kommuner i 2019 udenfor selve fjorden og Selsø Sø var Himmelsøen i Roskilde Kommune, hvor enkelte par yngede i 2019 (Dofbasen 2019).

Ny hættemågekoloni med 13 par på Sivholm i Lejre Kommune 2019.

Hættemågekoloni på Eskilsø på strandengen syd for Rørmosen i 2019.

Fjordterne

Fra at have ynglet med flere hundrede par i midten af 90'erne og tidligere er fjordterner blevet en relativt sjælden ynglefugl ved Roskilde Fjord. I 2019 talte bestanden 41 par, hvilket er en fremgang i forhold til 2018 (31 par) og på niveau med de seneste ca. 10 år.

Bestanden fordelte sig med 27 par på Eskilsø, hvilket er en markant fremgang fra 8 par i 2018, 10 par på Slinken og 4 par på Lilleø. Ved Selsø Sø fandtes ingen ynglepar i 2019.

En koloni på Svaleø, der i 2017 rummede 11 par, var helt forsvundet i 2018, og heller ikke i 2019 yngede arten på Svaleø.

Eneste ynglepladser i de tre kommuner i 2019, udenfor selve fjorden og Selsø Sø var Himmelsøen i Roskilde Kommune, hvor 6 par fjordterner yngede i 2019 (Dofbasen 2019).

Trods fremgang fra 2018-2019, er fjordterner stadig en fåtallig ynglefugl i Roskilde Fjord.

Fjordternekoloni på Slinken 2019.

Havterne

I alt 43 par havterner ynglede i Roskilde Fjord i 2019. Som fjordternen har også havternen i de tidligere overvågningsår ynglet med flere hundrede par i Roskilde Fjord, men er siden gået markant tilbage. Årets bestand er en tilbagegang i forhold til 2018, hvor 71 par ynglede, idet en koloni med 52 par dette år etablerede sig på Lilleø ved Jyllinge.

Bestanden i 2019 fordelte sig med 24 par på Lilleø, 7 par på Øksneholm og 2-5 par på hhv. Elleøre, Langholm lejre, Skovholmene og Eskilsø.

Der er ikke i Dofbasen (2019) indtastet oplysninger om ynglende havterner i de tre kommuner udenfor Roskilde Fjord.

Havterne, her ved Jyllinge Havn, gik tilbage i antal i 2019 efter det gode år 2018.

Havterner i luften over Lilleø ved Jyllinge.

En samlet oversigt over bestandsstørrelsen af udvalgte fuglearter i Roskilde Fjord i 2019 og de tre foregående år er givet nedenfor.

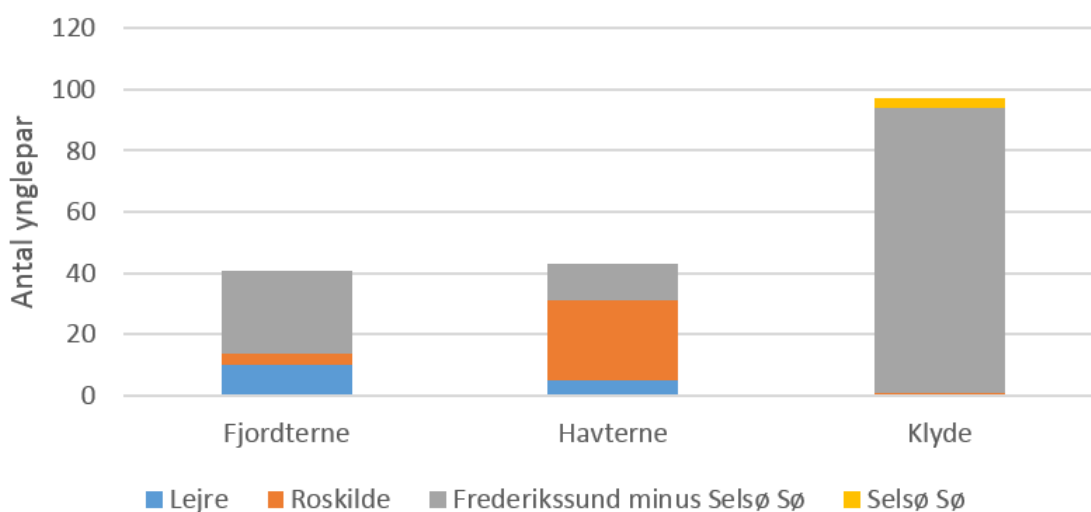
Tabel 5-1: Fuglebestande i Roskilde Fjord 2016-2019 (minus Selsø Sø).

	2016	2017	2018	2019
Ederfugl	652	778	1167	823
Vibe	22	13	18	35
Rødben	11	8	14	28
Klyde	34	71	62	94
Sølvmåge	1505	1710	1852	1766
Stormmåge	458	334	288	355
Hættemåge	298	260	90	247
Fjordterne	26	31	31	41
Havterne	40	28	71	43
Ynglepar i alt (alle arter)	3540	3764	4253	4016

Fuglebeskyttelsesområde nr. 105 Roskilde Fjord er udpeget for de ynglende Bilag 1-arter havørn, klyde, fjordterne, havterne og dværgterne. Havørn yngler ved Bognæs, Selsø Østskov og Jægerspris, dvs. på lokaliteter, der ikke dækkes af overvågningen, men fouragerende og rastende fugle sås på alle optællingsdage.

Den kommunale fordeling i 2019 af de 3 aktuelt ynglende udpegningsarter på holmene i Roskilde Fjord fremgår af Figur 5-1. Bemærk, at Selsø Sø i 2019 kun rummede tre par ynglende klyder og ingen fjordterner. I 2018 rummede Selsø Sø ingen udpegningsarter, og Selsø Sø kan dermed være på vej til at miste sin betydning for fuglebeskyttelsesområdets udpegningsarter.

Udpegningsarter 2019

Figur 5-1: Kommunal fordeling af ynglende udpegningsarter i 2019. Bemærk, at eneste ynglende udpegningsarter ved Selsø Sø i 2019 var tre par klyder.

5.1.1 Andre arter

Øerne og holmene i Roskilde Fjord rummer desuden stabile bestande af forskellige arter af engfugle, der ellers er i tilbagegang herhjemme. Især Selsø Sø og Eskilsø er vigtige engfuglelokaliteter.

Gul vipstjert ynglede i 2019 på bl.a. hesteholmene, engpiber fandtes på praktisk taget alle øer og holme med græsdække, og desuden yngler vadefugle som stor præstekrave (4 par), strandskade (74 par), vibe (35 par) og rødben (28 par) på fjordens øer og holme.

Engpiber – her på Stenø Syd ved Tørslev hage, yngler på de fleste øer og holme.

Gul vipstjert på Hesteholmene i 2019.

5.1.2 Bredvig Sø og Klydesøen

Optællingen i det nye naturgenoprettede område ved Selsø Kirke (Bredvig Sø) viste, at bl.a. forskellige arter af svømmeænder, viber, rødben, lille præstekrave og gul vipstjert har indfundet sig i det nye vådområde (Tabel 5-2), og at det nye vådområde er taget i anvendelse af såvel ynglende som rastende fugle. De fleste fugle sås tilknyttet selve vandfladen eller de omkringliggende randarealer. Derimod synes øen i vådområdet at være af begrænset værdi, dels pga. tilgroning med høje urter, dels fordi søen er så lavvandet, at ræve m.m. formentlig har adgang til øen en stor del af året.

Tabel 5-2: Fugleobservationer ved Bredvig Sø foråret 2019. OF=Overflyvende, R= rastende, YF K: Ængstelig kaldende ynglefugle, FU T: Fouragerende og dernæst trækkende. SY=Syngende.

Bredvig Sø 2019			
Art	Antal	Observation	Ynglebestand (par)
Skarv	10	OF	0
Fiskehejre	3	R	0
Knopsvane	3	OF	0
Grågås	15	R	0
Bramgås	4200	R	0
Gravand	15	R	0
Knarand	3	R	0-1
Krikand	16	R	0
Gråand	1	R	0-1
Skeand	2	R	0-1
Musvåge	1	R	0
Tårnfalk	1	FU	0
Blishøne	4	R	2
Trane	2	OF	0
Strandskade	3	R	1
Klyde	3	R	0
Lille præstekrave	1	R	0-1
Vibe	6	YF K	3
Rødben	5	YF K	2-3
Hvidklire	1	R	0
Svaleklire	2	FU T	0
Tinksmed	1	R	0
Hættemåge	25	R	0
Ringdue	2	R	1
Sanglærke	1	R	1
Landsvale	3	FU	0
Gul vipstjert	5	SY	5
Ravn	1	OF	0
Rørspurv	2	R	1-2

Gul vipstjert ved Bredvig Sø i 2019.

Projektet med at hæve vandstanden og sikre et mere permanent vanddække i Klydesøen på Eskilsø, synes at have virket efter hensigten (Tabel 5-3). Strandskade, rødben, vibe og skeand yngede i umiddelbar tilknytning til Klydesøen, og andefugle og måger sås raste på vandfladen. De seks noterede brushøns udviste yngleadfærd, som det ofte ses af fugle, der trækker gennem Danmark i maj måned. Der er derfor næppe tale om et yngleforsøg, men fuglenes tilstedeværelse og deres adfærd er rimeligvis udtryk for, at Klydesøen er et potentielt egnet ynglested.

Blåvinget and, der er en sjælden trækgæst fra Nordamerika, der kun ses med flere års mellemrum herhjemme, sås raste i søen den 21. maj sammen med de lokale andefugle.

Tabel 5-3: Fugleobservationer ved Klydesøen på Eskilsø i foråret 2019. R=rastende, YF U: Ungeførende ynglefugle, YF K: Ængsteligt kaldende ynglefugle, YF P=Ynglefugle, der udviser parringsadfærd.

Klydesøen på Eskilsø 2019			
Art	Antal	Observation	Vurderet ynglebestand
Ederfugl	2	YF U	0
Strandskade	2	YF	1
Toppet skallesluger	2	R	0
Gravand	4	R	0
Rødben	2	YF K	1-2
Vibe	6	YF U	3
Hættemåge	25	R	0
Fiskehejre	2	2 R	0
Skeand	1 han og 1 hun	R	0-1
Brushane	3 hanner og 3 hunner	YF P	0
Krikand	1	R	0
Tinksmed	1	R	0
Knarand	11	R	0
Blåvinget and	1	R	0
Musvåge	2	R	0

5.1.3 Ikke-ynglende arter

Desuden blev i 2019 observeret en række ikke-ynglende arter af forskellige vandfugle. Et udvalg af disse er sammenfattet i Tabel 5-4. Fra denne liste skal især fremhæves blåvinget and, der er en decideret sjældenhed herhjemme. Også hjelmskallesluger, der blev set på Eskilsø (data fra Dofbasen 2019) er sjælden, idet det dog ikke kan udelukkes, at observationer af arten herhjemme også omfatter undslupne fangenskabsfugle.

Sortstrubet lom er herhjemme hovedsageligt tilknyttet åbent hav, hvor den især ses i vinterhalvåret. Arten er kun rapporteret fem gange tidligere fra Roskilde Fjord, inkl. observationen fra sommerens tællinger. Listen over "andre arter" omfatter desuden en række arter af vadefugle, bl.a. lille kobbersneppe, der blev set ved Hesteholmene under forårets tællinger.

Table 5-4: Udvalgte arter af Ikke-ynglende vandfugle set i maj 2019 i og omkring Roskilde Fjord. Tallene er maks-tal, dvs. det højeste antal fugle set på en lokalitet i Roskilde Fjord området i maj måned 2019. Data fra årets tællinger er suppleret med Dofbasen (2019).

Art	Antal	Lokalitet	Dato
Sortstrubet lom	1	Roskilde Fjord syd for Øksneholm	20-05-2019
Sølvhejre	1	Eskilsø	22-05-2019
Skestork	1	Selsø Sø	31-05-2019
Canadagås	20	Eskilsø	31-05-2019
Bramgås	1500	Eskilsø	07-05-2019
Nilgås	1	Selsø Sø	02-05-2019
Pibeand	15	Eskilsø	21-05-2019
Krikand	64	Selsø Sø	03-05-2019
Blåvinget and	1	Eskilsø	21-29-05-2019
Bjergand	3	Eskilsø	10-05-2019
Hvinand	155	Selsø Sø	04-05-2019
Hjelmskallesluger	1	Eskilsø	10-28-05-2019
Stor skallesluger	2	Eskilsø	10-05-2019
Trane	2	Nordskovsengene	01-05-2019
Hjejle	2	Eskilsø	31-05-2019
Strandhjejle	1	Eskilsø	21-05-2019
Almindelig ryle	50	Eskilsø	21-05-2019
Brushane	6	Eskilsø	21-05-2019
Dobbeltbekkasin	2	Græse strandenge	04-05-2019
Skovsneppe	1	Bognæs Storskov	25-05-2019
Småspove	3	Bløden	06-05-2019
Storspove	8	Eskilsø	22-05-2019
Lille kobbersneppe	5	Hesteholmene	22-05-2019
Svaleklire	1	Eskilsø	28-05-2019
Tinksmed	8	Selsø Sø	13-05-2019
Mudderklire	4	Selsø Sø	23-05-2019
Dværgmåge	4	Eskilsø	21-05-2019

Blåvinget and i Klydesøen på Eskilsø maj 2019.

Sortstrubet lom ved Øksneholm maj 2019.

Små kobbersnepper ved Hesteholmene maj 2019.

5.2 Langtidsudvikling

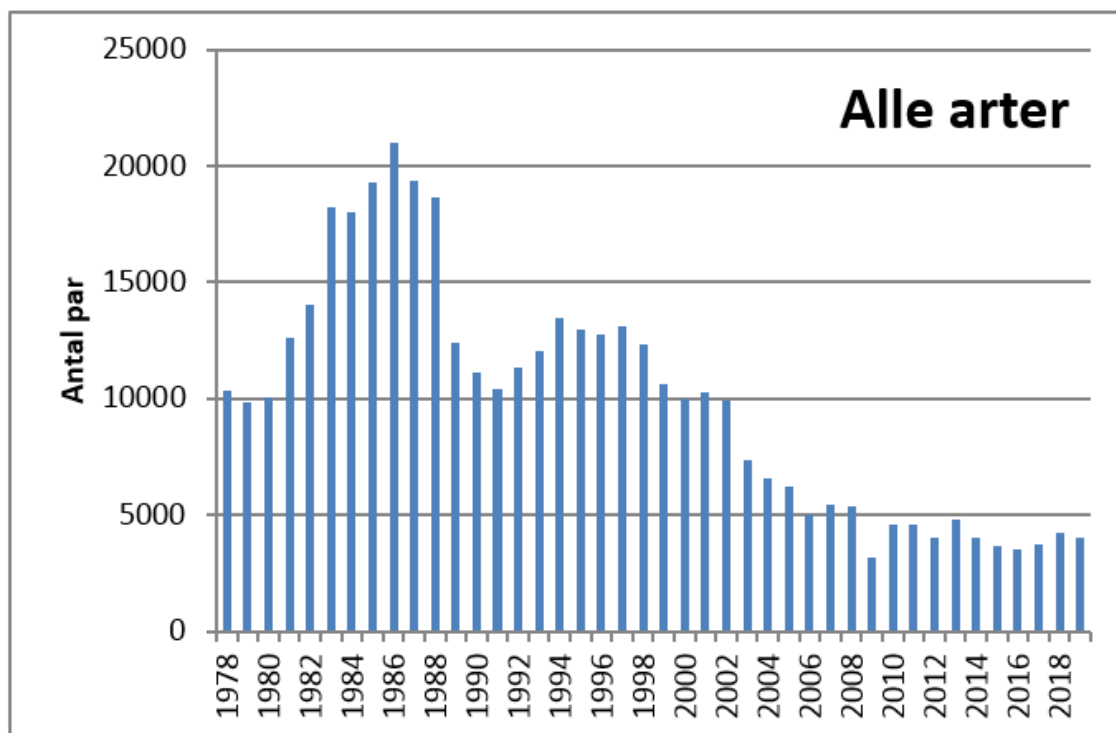
Ses på den langsigtede udvikling nåede ynglefuglebestandene i fjorden efter en tiårig periode med fremgang for mange arter, især måger og terner, et foreløbigt maksimum på over 20.000 par i 1986. Derefter fulgte en tilbagegang for en række arter, hvilket bl.a. blev tilskrevet forekomsten af rotter på en del af holmene. I første halvdel af 1990'erne så tilbagegangen ud til at være standset for de fleste arter, bl.a. på grund af flere års intensiv rottebekæmpelse udført i forbindelse med ynglefugletællingerne. Denne stabilisering blev dog vendt til en ny tilbagegang

En stor del af nedgangen i antallet af ynglende vandfugle gennem årene skyldes meget markante langsigtede tilbagegange i ynglebestandene af stormmåge og hættemåge. Vigtigste undtagelse fra det generelle indtryk af bestandstilbagegange er ederfugl og sølvmåge, hvoraf især den førstnævnte har udvist markant fremgang de senere år.

Med 4.016 ynglepar i 2019 i hele fjorden er der tale om en mindre tilbagegang i det samlede antal ynglefugle i forhold til året før (4.253 par), hvilket hovedsageligt skal tilskrives en vurderet tilbagegang for ederfugl 2018-2019.

Det er en vigtig konklusion på de mange års tællinger, at flere af ynglefuglearterne, bl.a. klyder og terner, næsten årligt rykker rundt mellem de enkelte øer og holme afhængigt af de lokale forhold, uden at størrelsen af den samlede ynglebestand nødvendigvis ændrer sig. Også stormmåge og hættemåge rykker rundt, idet kolonier kan forsvinde eller reduceres i størrelse for at "genopstå" på nye lokaliteter. Det er derfor afgørende vigtigt, at der altid er alternative egnede ynglelokaliteter til rådighed for fuglene i tilfælde af problemer med f.eks. oversvømmelse, erosion, prædation el. a. i et givet år. Deraf følger også, at en ø eller holm, også i år, hvor ingen fugle er til stede, kan være af stor betydning for eksempelvis ternernes langsigtede overlevelse i fjorden.

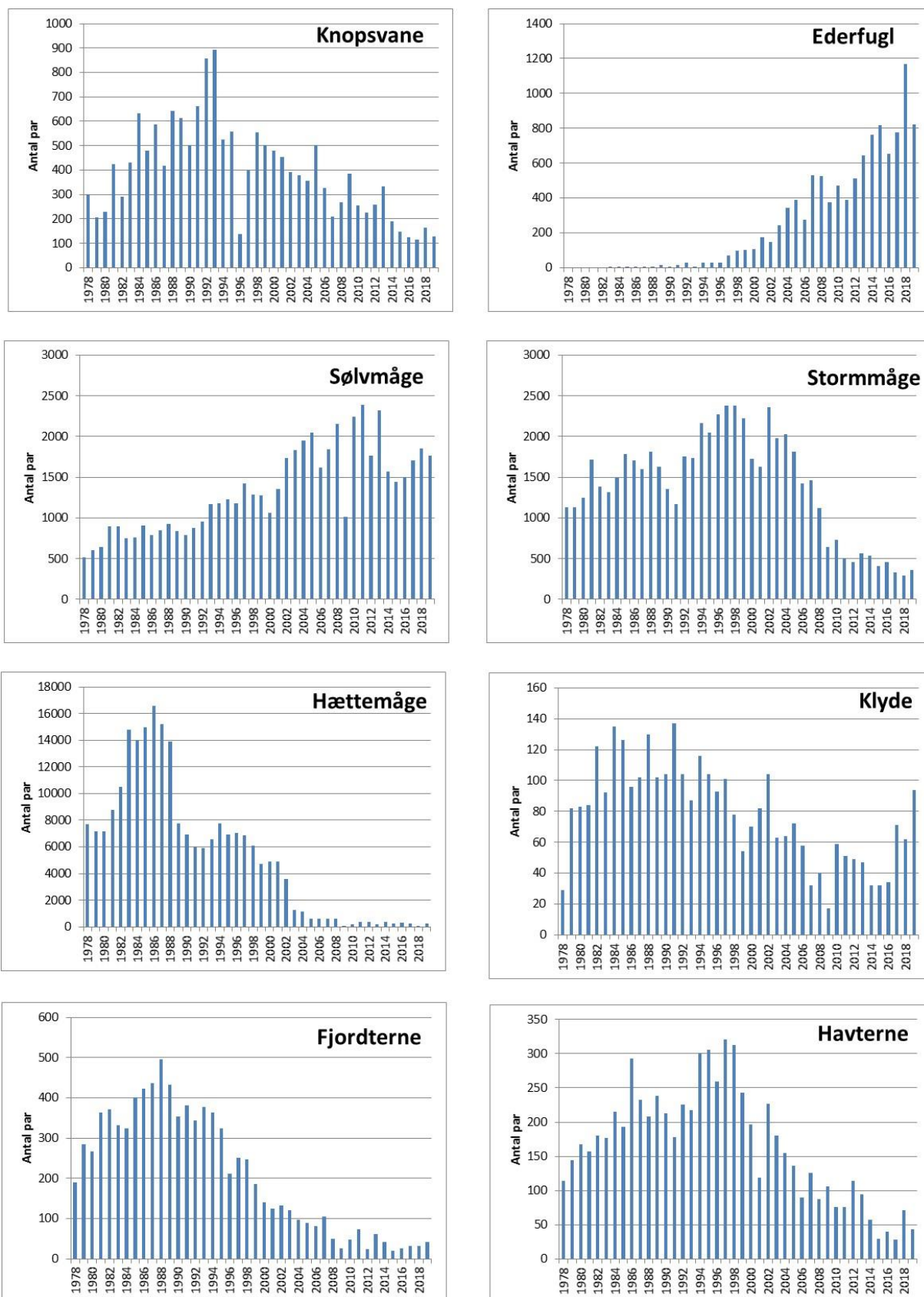
At vandfuglene har det vanskeligt i Roskilde Fjord bekræftes af Dansk Ornitologisk Forenings seneste gennemgang af de vigtigste danske fuglelokaliteter (Vikstrøm et al. 2015). Det dog skal bemærkes, at bestandene af mange af de arter af ynglefugle, der er gået markant tilbage i Roskilde Fjord, også går tilbage i antal i resten af landet. Det gælder f.eks. knopsvane (Dofbasen.dk 2015), klyde (Bregnballe et al. 2015a), hættemåge (Bregnballe et al. 2015b), dværgterne, fjordterne og havterne (Holm et al. 2016). Derfor skyldes arternes tilbagegange i fjorden ikke nødvendigvis forringede livsvilkår specifikt i Roskilde Fjord. Bestandsudvikling for udvalgte arter er vist i Figur 5-3.

Figur 5-2: Bestandsudvikling (ynglepar) for vandfugle (alle arter) i Roskilde Fjord minus Selsø Sø.

Yderste Holm ved Jyllinge 2019.

Figur 5-3: Bestandsudvikling i Roskilde Fjord minus Selsø Sø 1978-2019 for udvalgte arter af vandfugle

De strandenge og søer, der ikke indgår i det faste overvågningsprogram, rummede ved den seneste dækning i 2007-2008 ingen ynglende "udpegningsarter". Områderne fremstår imidlertid med stor landskabelig og oplevelsesmæssig værdi og må formodes fortsat at rumme bestande af karakterarter for enge og strandeng, der ellers er i tilbagegang herhjemme, såsom vibe, rødben, engpiber og gul vipstjert.

Disse og andre karakterarter for strandeng er da også fundet ved kommunale fugletællinger ved Krabbesholm (Orbicon 2014-2015), Bolund (Orbicon 2015) og strandengene ved Græse Bakkeby (Orbicon 2016).

5.3 Plejebehov

De vigtigste forhold vedrørende trusler, plejebehov m.m. er sammenfattet i Tabel 4-2. For større lokaliteter som Eskilsø eller Selsø Sø er der typisk tale om forslag vedrørende græsningspraksis, regulering af prædatorer og/eller rydning af vedplanter og høje urter. Græsningen syntes i 2019 at være mangelfuld ved Selsø Sø, og på Studeholm på Eskilsø blev konstateret risiko for trampeska-der, dvs. situationer, hvor græssende dyr kan ødelægge jordrugende fugles reder og æg (Tabel 4-2).

Der bekæmpes vedvarende rotter, mink og ræv på fjordens vigtigste fuglelokaliteter. Særligt på Eskilsø har indsatsen været massiv, hvilket rimeligvis er årsagen til de markante fremgange, der de senere år er set for måger, terner og vadefugle på øen

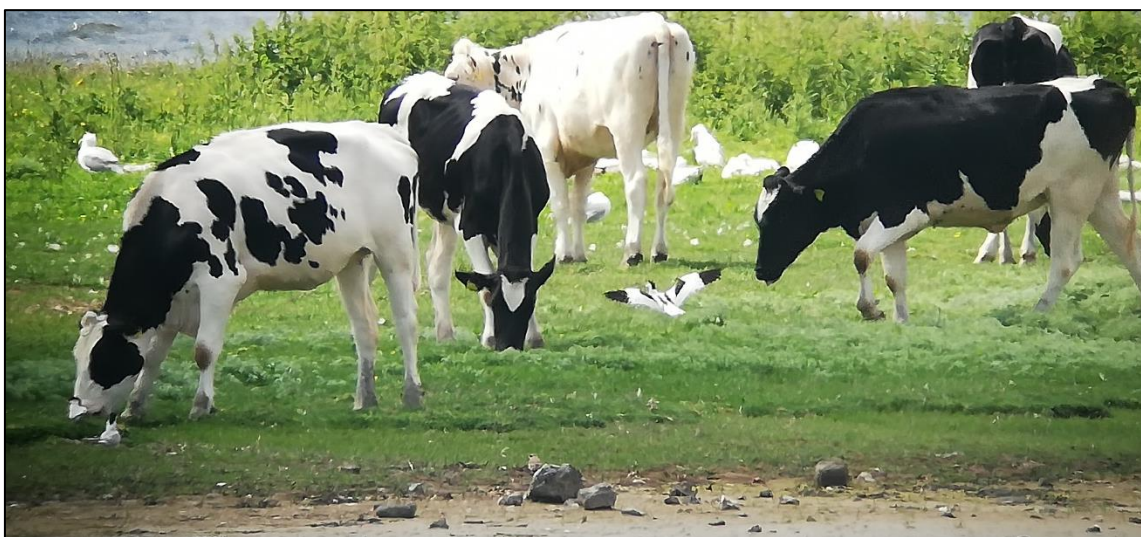
Med hensyn til øer, holme og strandenge generelt bør fugletællingerne ledsages af en løbende overvågning af forekomsten af rotter, mink og ræve og en bekæmpelse bør om nødvendigt finde sted.

Der er i 2019 fundet mulige spor efter rotter på 5 lokaliteter, om end der ikke blev konstateret direkte prædation, der kunne relateres til rotter. Det er dog vigtigt årligt at undersøge holmene i februar-marts for forekomst af rotter og om nødvendigt foretage en bekæmpelse, således at holmene er rottefri, når fuglene ankommer til ynglepladserne i april. I 2018-2019 er indsatsen mod rotter øget fra både kommunerne, Nationalpark Skjoldungernes Land og Jagtforeningen Jyllinge Holme.

Rævebekæmpelsen på Eskilsø synes at virke efter hensigten, og der bør fortsat være fokus på eliminering af ræv på lokaliteten. Øen har fortsat et stort potentiale som ynglelokalitet for vade-fugle, måger og terner, som næppe kan realiseres med tilstedeværelsen af ræve.

For hovedparten af holmene nævnes desuden forstyrrelser som en sandsynlig faktor, der kan påvirke ynglefuglebestandene. Derfor har Naturstyrelsen, de tre fjordkommuner og Nationalpark Skjoldungernes Land i vinteren 2018/19 fået opsat skilte med information om færdselsregler og adgangsforsbud på alle de vigtigste ynglelokaliteter rundt om i fjorden.

Der arbejdes desuden med anden målrettet information og tiltag, der kan forebygge, at sejlene eller windsurfere går i land på øerne i yngletiden. Naturstyrelsen, de tre fjordkommuner og Nationalpark Skjoldungernes Land har f.eks. udgivet en folder, som formidler fjordens færdselsregler og anden hensynsfuld færdsel på fjorden.

Græssende kreaturer tæt på ynglefuglene på Studeholm på Eskilsø i foråret 2019 (Foto T.E. Ortvad).

Mulige aktive rottehuller på Øksneholm 2019.

Windsurfer strander ved et uheld og går i land på Elleore i fuglenes yngletid i 2019.

6. Referencer

Bregnballe, T., Thorup, O., Jacobsen, L.B. Kjeldsen, J.P. & Hansen, M. 2015a: Udviklingen i ynglebestanden af klyder i Danmark 1970-2014. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 109-3: 121-133.

Bregnballe, T., Jørgensen, H.E., Christensen, C. & Drachmann, J. 2015b: Udviklingen i ynglebestanden af hættemåger i Danmark 1970-2010. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 109-4: 179-192.

Dofbasen.dk 2015: <http://www.dofbasen.dk/ART/art.php>

Dofbasen 2019: Dataudtræk fra www.dofbasen.dk per 16. juli 2019.

Jacobsen, E.M. 2017: Ynglende fugle i Roskilde Fjord 1978-2017. - Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift 111 (2017): 49-58.

Nyegaard, T., Larsen, J.D., Brandtberg, N. & Jørgensen, M.F. 2015 Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark 1975-2014. – Årsrapport for Punkttællingsprogrammet. Dansk Ornitologisk Forening.

Orbicon A/S 2014-2015: Ynglende fugle ved Krabbesholm. – rapport til Lejre og Frederikssund Kommuner.

Orbicon A/S 2015: Ynglende fugle ved Bolund. – Rapport til Roskilde Kommune.

Orbicon A/S 2016: Ynglende fugle på strandene ved Græse Bakkeby. – Rapport til Frederikssund Kommune.

Orbicon A/S 2007-2017: Overvågning af ynglende fugle i Roskilde Fjord, med registrering af naturforhold. – Tværkommunal naturovervågning for Roskilde, Frederikssund og Lejre Kommuner.

Orbicon A/S 2018: Overvågning af ynglende fugle i Roskilde Fjord, med registrering af naturforhold. – Nationalpark Skjoldungernes Land, Roskilde, Frederikssund og Lejre Kommuner.

Holm, T.E., Clausen, P., Nielsen, R.D., Bregnballe, T., Petersen, I.K., Mikkelsen, P., Bladt, J., Kotzerka, J. & Søgaard, B. 2016. Fugle 2015. NOVANA. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 142 s. - Videnskabelig rapport fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 210

Vikstrøm, T., T. Nyegaard, M. Fenger, N. Brandtberg & H. Thomsen 2015: Status og udviklingstendenser for Danmarks internationalt vigtige fugleområder (IBA' er). – Dansk Ornitologisk Forening.

	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Svartbag	0	1	1	3	3	6	7	4	5	7	7	6	10	15	12	10	14	22
Sildemåge	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sølvmåge	510	597	716	888	894	751	760	909	791	847	925	835	786	874	952	1173	1184	1227
Stormmåge	865	1026	1095	1609	1387	1317	1491	1787	1770	1600	1811	1630	1359	1172	1759	1731	2164	2023
Hættemåge	6491	6696	6910	8303	10517	14767	13982	14957	16544	15203	13866	7767	6906	5991	5885	6589	7762	6945
Rovterne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Splitterne	3	3	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Fjordterne	160	235	224	318	371	331	324	401	423	436	496	433	354	382	344	378	363	324
Havterne	113	145	170	157	180	177	215	193	293	232	208	238	213	178	226	218	301	306
Dværgterne	25	6	4	15	9	15	17	20	20	28	25	24	20	24	23	23	11	15
Sum	8641	9129	9743	11944	14045	18189	18034	19283	20883	19206	18548	12141	10665	9871	10558	11448	12840	12072

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
T. lappedykker	4	14	9	11	6	10	12	28	7	16	21	12	17	17	17	15	12	6	9	10	9	9	8	4
Gr. lappedykker	2	5	13	10	7	5	9	10	8	12	10	12	15	4	4	6	3	3	7	6	3	6	1	0
Lille lappedykker	0	2	4	5	3	3	2	4	3	5	3	0	2	3	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0
Skarv	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Knopsvane	138	398	552	503	478	454	391	377	355	503	326	210	269	385	254	227	259	333	190	146	126	115	163	129
Grågås	47	23	51	44	45	71	51	43	36	75	71	27	34	44	72	57	44	52	32	44	17	44	45	22
Gråand	67	56	60	64	101	88	61	55	66	73	41	63	52	40	41	56	62	59	44	46	26	33	55	71
Knarand	1	1	1	1	4	2	2	4	6	3	7	12	15	13	14	15	10	8	17	7	7	14	10	14
Spidsand	5	1	2	1	3	4	1	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Pibeand	4	4	6	4	4	4	2	1	1	4	1	2	3	2	5	6	0	2	3	0	0	0	0	0
Krikand	0	2	2	0	5	3	3	0	0	0	2	1	3	2	0	1	0	0	1	0	2	0	0	0
Atlingand	0	1	1	1	2	3	0	2	4	0	3	0	0	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Skeand	14	9	9	7	12	9	7	15	8	10	13	1	5	3	12	26	12	12	21	10	0	15	8	12
Gravand	4	18	6	7	2	3	1	3	3	9	12	64	102	87	82	80	109	95	79	83	58	67	120	88
Troldand	33	31	31	28	21	34	40	32	23	30	13	40	29	27	31	44	28	41	44	32	30	38	25	20
Taffeland	1	3	0	1	0	2	0	0	0	-	0	4	7	1	2	0	4	0	5	0	2	4	5	5
Ederfugl	27	68	94	100	107	175	150	245	344	389	273	530	525	375	472	390	510	642	760	818	652	778	1167	823
Top. skallesluger	0	0	0	0	120	131	129	60	67	80	52	57	50	67	44	73	29	57	50	64	76	60	77	79
Rørhøg	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0
Gr. rørhøne	3	2	3	3	3	4	3	3	2	5	4	3	7	4	2	1	0	1	2	2	3	2	0	2
Blishøne	40	30	29	29	25	37	23	62	29	40	38	41	21	37	21	16	20	8	9	15	11	15	20	22
Strandskade	142	148	130	118	131	107	96	100	92	99	112	98	97	91	94	78	74	83	87	84	84	70	83	74
Vibe	26	10	10	4	21	14	15	14	14	17	10	16	13	15	15	21	30	15	14	15	22	13	18	35
Stor præstekrave	16	14	15	13	19	7	9	7	8	8	5	7	4	1	3	5	1	3	0	0	0	0	4	4
Dobbeltbekkasin	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rødben	23	20	18	11	21	19	12	10	12	13	14	10	14	11	12	14	18	10	7	10	11	8	14	28

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Almindelig ryle	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Klyde	93	101	78	54	70	85	104	63	64	72	58	32	40	17	59	51	49	47	32	32	34	71	62	94
Sorthovedet måge	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0	0	1	0	0
Svartbag	23	28	32	28	38	29	35	40	42	45	35	38	42	28	35	34	29	40	38	38	31	32	34	31
Sildemåge	0	0	1	2	4	4	3	4	5	7	6	7	5	2	5	6	6	2	4	5	8	4	2	5
Sølvmåge	1175	1428	1285	1277	657	1356	1731	1832	1948	2047	1623	1845	2154	1016	2248	2387	1761	2325	1565	1445	1505	1710	1852	1766
Stormmåge	2277	2384	2378	2222	1722	1633	2356	1977	2033	1811	1419	1466	1116	647	726	503	457	564	535	411	458	334	288	355
Hættemåge	7042	6857	6116	4706	4871	4877	3549	1247	1175	641	641	597	595	87	180	357	363	212	359	265	298	260	90	247
Rovterne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0
Splitterne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Fjordterne	213	250	247	185	140	125	132	120	96	89	82	105	50	26	47	73	24	61	41	20	26	31	31	41
Havterne	259	321	313	243	197	119	227	180	155	136	90	126	88	106	76	76	114	95	58	30	40	28	71	43
Dværgterne	13	10	8	11	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum	11692	12239	11505	9694	8841	9417	9156	6538	6606	6239	4987	5427	5375	3159	4578	4621	4030	4777	4016	3639	3540	3764	4253	4016

Bilag 2: Bestandsudvikling (ynglepar) ved Selsø Sø 1970-2019. Udpegningsarter er vist med fed skrift. Bemærk, at der ikke er data fra 2006. De viste tal er summen af mulige + sandsynlige + sikre ynglepar, dvs. det højest mulige. - = Ikke optalt.

	1970	1980	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Lille lappedykker	0	1	0	0	0	0	6	2	1	1	1	2	2	1	0	2	0
Toppet lappedykker	15	30	30	25	25	35	20	25	25	20	20	15	15	20	19	10	25
Gråstrubet lappedykker	3	2	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0
Sorthalset lappedykker	1	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Skarv	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Knopsvane	10	25	21	10	12	15	15	15	15	17	13	15	6	9	9	15	16
Grågås	25	30	32	25	35	30	30	21	12	15	17	16	14	8	10	20	23
Gravand	1	3	2	2	3	2	5	1	1	4	?	1	1	2	2	2	2
Knarand	0	2	0	0	0	1	1	?	1	1	0	1	1	1	2	1	3
Krikand	0	0	2	2	2	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gråand	10	10	10	10	17	15	15	15	13	15	16	13	14	16	13	15	17
Atlingand	1	2	0	0	1	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0	1	3
Skeand	1	4	5	6	4	4	3	4	4	5	5	2	4	4	5	5	7
Taffeland	2	10	5	6	4	4	5	5	5	1	6	4	3	3	2	4	4
Troldand	1	10	5	5	5	5	5	5	3	4	2	2	2	3	5	4	4
Toppet skallesluger	1	3	2	1	2	2	2	1	?	0	0	0	0	0	0	0	0
Rørhøg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vandrikse	0	2	0	1	1	2	4	2	1	1	1	0	1	0	0	0	0
Grønbenet rørhøne	10	5	4	5	5	5	7	5	4	6	6	3	4	2	1	2	0
Blishøne	35	30	10	12	25	35	30	25	20	20	15	15	15	15	15	20	20
Strandskade	0	0	2	2	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	2	1	2
Klyde	0	2	1	12	4	2	2	2	0	0	0	0	0	20	54	55	66
Lille præstekrave	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Stor præstekrave	0	2	2	3	2	1	1	1	1	1	1	1	0	2	2	2	3
Vibe	0	20	5	3	7	5	2	2	3	4	6	4	3	4	4	5	4
Dobbeltbekkasin	2	5	6	6	10	10	8	7	5	3	6	5	4	3	4	4	4
Rødben	1	10	7	7	4	4	6	5	5	3	3	3	2	4	4	3	3

	2001	2002	2003	2004	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lille lappedykker	2	0	3	1	2	2	0	1	0	0	1	0	0	1	1	1	1	1
Toppet lappedykker	20	15	10	16	10	15	8	10	11	8	9	6	6	10	15	15	6	11
Gråstrubet lappedykker	0	0	3	0	4	0	0	3	4	3	3	3	5	5	5	7	3	5
Sorthalset lappedykker	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	4	2	0	1
Skarv	0	0	0	0	40	177	145	121	220	188	305	269	276	310	182	328	350	320
Knopsvane	17	12	15	16	22	14	10	15	15	10	10	13	13	10	14	15	12	10
Grågås	20	25	40	34	55	55	28	55	51	47	57	42	40	22	52	58	35	30
Gravand	2	2	5	2	1	1	4	2	1	1	1	1	5	4	3	4	1	2
Knarand	3	3	10	5	8	20	9	3	4	10	9	4	6	8	6	9	10	12
Krikand	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gråand	15	20	25	22	26	20	15	8	10	10	15	15	15	15	18	12	16	15
Atlingand	3	2	4	4	4	2	1	4	1	5	3	1	3	2	2	1	0	1
Skeand	7	4	10	5	7	15	5	7	8	10	10	4	6	5	6	8	10	10
Taffeland	6	6	6	5	5	?	0	4	2	5	5	2	4	3	3	2	5	5
Troldand	12	10	15	9	20	?	0	10	7	5	5	13	3	3	13	9	5	5
Toppet skallesluger	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rørhøg	0	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1
Vandrikse	1	0	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	1	1
Grønbenet rørhøne	2	2	3	1	1	?	1	0	2	0	0	0	1	2	2	2	0	3
Blishøne	20	20	25	20	20	40	30	15	15	15	20	15	20	20	20	10	15	15
Strandskade	1	1	2	1	2	1	2	2	2	2	2	1	2	2	3	2	3	3
Klyde	60	50	65	63	80	85	56	31	0	0	7	21	20	12	21	11	0	3
Lille præstekrave	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1
Stor præstekrave	2	2	3	2	2	1	0	2	0	0	2	2	3	1	2	2	1	1
Vibe	6	5	7	3	5	4	7	8	4	3	11	8	6	8	9	7	6	5
Dobbeltbekkasin	3	4	4	4	2	0	0	0	2	2	1	0	0	1	0	1	0	0
Rødben	4	4	2	4	3	2	1	6	3	3	2	2	4	4	5	2	3	2-3
Sorthovedet måge	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0
Hættemåge	342	320	600	480	1040	1400	1300	1000	800	1200	950	925	725	600	700	300	500	500

	2001	2002	2003	2004	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Stormmåge	6	2	5	4	4	5	5	2	4	1	2	2	2	1	7	7	4	3
Sølvmåge	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1
Svartbag	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1
Fjordterne	6	5	15	8	6	8	4	15	0	5	24	14	25	11	11	16	0	0
Dværgterne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Engpiber	1	2	0	3	2	1	0	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0
Gul vipstjert	4	4	3	3	4	1	1	3	3	2	1	1	2	3	3	2	2	2
Nattergal	2	1	2	2	2	0	3	1	1	2	2	2	2	3	2	1	2	2
Bynkefugl	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Græshoppesanger	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	2	1	1	1
Sivsanger	5	0	1	4	1	3	6	2	4	9	9	8	13	14	14	13	14	13
Kærsanger	2	5	3	3	1	3	3	1	2	5	1	4	3	3	3	2	3	3
Rørsanger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	8	8	5	7
Skægmejse	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		1	1	0	2	0	1
Rørspurv	-	-	-	-	-	-	-	-	5	10	5	3	5	8	7	8	5	7